

Univerzita Pardubice

Fakulta filozofická

Obraz venkova v současném dramaturgickém plánu Východočeského divadla
Pardubice

Bakalářská práce

2020

Marie Kopecká

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto práci vypracovala samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využila, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byla jsem seznámena s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Beru na vědomí, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů, a směrnicí Univerzity Pardubice č. 7/2019 Pravidla pro odevzdávání, zveřejňování a formální úpravu závěrečných prací, ve znění pozdějších dodatků, bude práce zveřejněna prostřednictvím Digitální knihovny Univerzity Pardubice.

V Pardubicích dne 12. 9. 2020

Marie Kopecká

Poděkování

Tímto bych chtěla poděkovat panu PhDr. Ivo Říhovi, Ph.D., za vedení mé bakalářské práce.
Dále bych ráda poděkovala své rodině za jejich láskyplnou podporu.

Anotace

Bakalářská práce se zabývá obrazem venkova v současném dramaturgickém plánu Východočeského divadla Pardubice, se zaměřením na tři inscenace z nedávného repertoáru, které v sobě obraz českého venkova nesly: *Konec masopustu*, *Hoří, má panenko!* a *Kalibův zločin*. První část je věnována postavení divadelních her zobrazujících venkov v historii dramaturgických plánů Východočeského divadla Pardubice v období od sezóny 2000/2001 do sezóny 2014/2015. Následuje analýza dramaturgických plánů Východočeského divadla Pardubice se zaměřením na tři sezóny, ve kterých měly divadelní inscenace pracující s obrazem venkova premiéru. Další část sleduje umělecké postupy zvolené k divadelní kreaci obrazu venkova ve třech vybraných inscenacích. Závěrečná část je věnována kritickým ohlasům v tištěných médiích.

Klíčová slova

Východočeské divadlo Pardubice, dramaturgický plán, venkov, divadelní inscenace, repertoár

Title

The Image of the Countryside in the Current Dramaturgical Plan of Východočeské divadlo Pardubice

Annotation

The bachelors thesis deals with the image of the countryside in the current dramaturgical plan of the Východočeské divadlo Pardubice focusing on three productions from the recent repertoire that carried the image of the Czech countryside: *Konec masopustu*, *Hoří, má panenko!* and *Kalibův zločin*. The first part is devoted to the position of plays depicting the countryside in the history of the dramaturgical plans of Východočeské divadlo Pardubice in the period from the 2000/2001 season to the 2014/2015 season. The following is an analysis of the dramaturgical plans of Východočeské divadlo Pardubice with the focus on three seasons in which theatrical productions working with the image of the countryside premiered. The next part follows artistic procedures chosen for the theatrical creation of the countryside in the three chosen productions. The final part is devoted to the critical responses in the print media.

Keywords

Východočeské divadlo Pardubice, dramaturgical plan, countryside, theatre productions, repertoire

Obsah

Úvod.....	1
1. Repertoár Východočeského divadla Pardubice.....	3
1.1 Sezóna 2000/2001–2004/2005	7
1.2 Sezóna 2005/2006–2009/2010	10
1.3 Sezóna 2010/2011–2014/2015	13
2. Analýza dramaturgického plánu	17
2.1 Sezóna 2015/2016.....	17
2.2 Sezóna 2016/2017.....	21
2.3 Sezóna 2017/2018.....	25
2.4 Souhrnná analýza.....	30
3. Konec masopustu.....	33
4. Kalibův zločin	40
5. Hoří, má panenko!.....	46
6. Ohlasy inscenací v tištěných médiích	52
6.1 Konec masopustu.....	53
6.2 Hoří, má panenko!	56
6.3 Kalibův zločin.....	57
Závěr.....	60
Summary	62
Použitá literatura.....	63
Prameny	63
Sekundární literatura.....	63

Úvod

Tato bakalářská práce se zabývá podobou a výsledným obrazem českého venkova, který byl vytvořen ve třech divadelních inscenacích, a to *Konec masopustu*, *Hoří, má panenko!* a *Kalibův zločin*. Tyto inscenace byly v nedávné historii dramaturgických plánů Východočeského divadla Pardubice jedinými nositeli venkovské tematiky. Dále se práce zaměřuje na historii uvádění her, nesoucích obraz českého venkova v repertoáru Východočeského divadla Pardubice, a na případné proměny skladby dramaturgických plánů.

Cílem bakalářské práce je definovat, jak režiséři pracovali s obrazem českého venkova v těchto třech inscenacích, jaká byla výsledná podoba toho obrazu, a k jakým změnám došlo v rámci skladby repertoáru Východočeského divadla Pardubice. Bakalářská práce by mohla být přínosná především z pohledu definování zařazování divadelních her z prostředí českého venkova do repertoáru, a jejich výsledné podoby na scéně Východočeského divadla Pardubice, jelikož takovou optikou na tuto problematiku ještě nikdo nenahlížel.

V první kapitole se budu věnovat historii uvádění divadelních her z prostředí českého venkova v novodobé historii Východočeského divadla Pardubice, tedy v období od sezóny 2000/2001 do sezóny 2014/2015. Úvodní část první kapitoly bude věnována představení důležitých milníků a osobností (zvláště režisérů), které měly zásadní vliv na novodobou historickou podobu a směřování Východočeského divadla, a jejichž působení se spolupodílelo i na současné tváři Východočeského divadla Pardubice. Zde budu vycházet především z knihy *Před oponou, za oponou*. V hlavní části této kapitoly se budu zabývat skladbou repertoáru, a postavení her z prostředí českého venkova v něm. Na základě detailního seznámení s historickým repertoárem, ke kterému využiji knihy *Východočeské divadlo Pardubice 1999–2004* a *Východočeské divadlo Pardubice 2004–2019*, budu analyzovat jednotlivé časové úseky, a pomocí komparace se poté pokusím definovat změny, ke kterým ve skladbě repertoáru v průběhu let došlo. Při analýze repertoáru se zaměřím na výběr divadelních her z pohledu poměru českých a zahraničních dramatiků a žánrů. Na základě tohoto se pokusím definovat, jakou tradici na scéně Východočeského divadla Pardubice mělo uvádění divadelních her zobrazující prostředí českého venkova.

Druhá kapitola se bude zabývat analýzou dramaturgických plánů sezón 2015/2016, 2016/2017 a 2017/2018, kdy měly ve Východočeském divadle Pardubice premiéru hry nesoucí obraz českého venkova, tedy inscenace *Konec masopustu*, *Hoří, má panenko!* a

Kalibův zločin. Aby byl vhléd od repertoáru Východočeského divadla Pardubice v těchto třech sezónách co nejucelenější, budu se krátce věnovat každé uvedené inscenaci, k tomu využiji poznatky z knihy *Východočeské divadlo Pardubice 2004–2019*. V této kapitole se pokusím o vlastní analýzu dramaturgických plánů, zaměřím se na vlastní interpretaci hlavních tematických proudů, kterých se skladba repertoáru jednotlivých sezón dotýkala, a definuji, jak do těchto záměrů zapadají uvedené inscenace z prostředí českého venkova. V závěru této kapitoly pomocí komparace porovnáám dramaturgické plány těchto sezón s repertoárem uváděných v nedávné historii a pokusím se definovat případné rozdíly, ke kterým ve výstavbách dramaturgických plánů došlo.

Hlavní část bakalářské práce se bude zabývat divadelními inscenacemi, které byly v nedávné historii repertoáru Východočeského divadla hlavními nositeli divadelního obrazu českého venkova. Jedná se o inscenace *Konec masopustu*, který měl premiéru v sezóně 2015/2016 v režii Břetislava Rychlíka, *Hoří, má panenko* ze sezóny 2016/2017 v režii Petra Novotného, a *Kalibův zločin*, který měl premiéru v sezóně 2017/2018 v režii Břetislava Rychlíka. V této kapitole budu vycházet především z vlastních poznatků a zkušeností, u inscenací *Konec masopustu* a *Kalibův zločin* využiji i knižní publikaci *Sestup ke kořenům*, jejímž autorem je Břetislav Rychlík. Zaměřím se na analýzu uměleckých postupů a prostředků, kterými byl venkov zobrazován, především na scénu, kostýmy a hudbu. Pokusím se definovat, jak režiséri s danou látkou pracovali, jaké zvolili metody a postupy při zobrazování českého venkova a interpretovat, jaký byl výsledný obraz českého venkova v jejich inscenacích.

Závěrečná kapitola se bude věnovat kritickým ohlasům, které na inscenace *Konec masopustu*, *Hoří, má panenko!* a *Kalibův zločin* vyšly v tištěných médiích. Na základě analýzy tištěných ohlasů v denících a týdenících se pokusím definovat a interpretovat, jaký byl postoj divadelních kritiků a recenzentů k těmto třem inscenacím. Pomocí komparace vyhodnotím, v čem se názory kritiků rozcházel, a v čem se naopak shodovaly. Zaměřím se také na to, v čem spatřovali a jak hodnotili obraz venkova vytvořený v těchto inscenacích.

V závěru pomocí syntézy shrnu poznatky zjištěné v rámci zkoumání zařazování her zobrazujících český venkov do nedávného repertoáru Východočeského divadla Pardubice. Dále definuji poznatky týkající se problematiky podoby současnějších dramaturgických plánů. Pomocí syntézy ale především definuji výslednou podobu obrazu českého venkova, který byl představen v inscenacích *Konec masopustu*, *Hoří, má panenko!* a *Kalibův zločin*.

1. Repertoár Východočeského divadla Pardubice

V úvodní kapitole se zaměřím na repertoár Východočeského divadla Pardubice, a na postavení divadelních her zobrazujících český venkov v tomto repertoáru v nedávné historii, tj. od sezóny 2000/2001 do sezóny 2014/2015. Pro lepší přehlednost rozdělím sledované období do tří úseků po pěti sezónách. Budu se také stručně věnovat historickým událostem a osobnostem, které měly vliv na současné směřování a podobu Východočeského divadla. V této kapitole budu vycházet především z knižních publikací *Východočeské divadlo Pardubice 1999–2004* a *Východočeské divadlo Pardubice 2004–2019*, které se z velké části zabývají historií repertoáru v uplynulých sezónách. Pro doplnění historického kontextu a informací o tvůrcích využiji knihy *Historie divadelní Pardubic a okolí* a *Před oponou, za oponou: osobnosti Východočeského divadla Pardubice 1909–2009*.

Začátek nového tisíciletí znamenal pro Východočeské divadlo mnoho změn. Stávající ředitel divadla Gustav Skála byl odvolán, a v roce 1999 se stal ředitelem Petr Dohnal, který je ředitelem až do současnosti. V roce 2002 prošel interiér secesní budovy Městského divadla rozsáhlou rekonstrukcí. Přestavby proběhly podle návrhů Miroslava Řepy a Vladimíra Mlejníka. Rekonstrukce zahrnovala i modernizaci osvětlení jeviště a zvukové aparatury.¹

V devadesátých letech se podobně jako ostatní divadla i Východočeské divadlo potýkalo s klesající návštěvností. Větší zájem diváků si tedy divadlo snažilo zajistit uváděním spíše nenáročných titulů, a to zejména komedií či muzikálů. Po přelomu tisíciletí je ale vidět změna ve výběru uváděných inscenací. Do repertoáru se opět vrátily dramata i tragédie. Do popředí se dostávaly i hry současných dramatiků. Je zde tedy patrná snaha navrátit Východočeskému divadlu vyvážený repertoár, který by byl postavený na kvalitních komediálních a hudebních žánrech, a zároveň dokázal zaujmout i náročného diváka, především uváděním silných dramát od klasiků i moderních autorů. V této době s Východočeským divadlem spolupracovali například režiséři František Laurin, Michael Tarant, Jiří Seydler, Petr Novotný nebo Petr Kracík.²

---

¹ CÍSAŘ, Jan a Věra MOHYLOVÁ. *Historie divadelní Pardubic a okolí*. Pardubice: Východočeské divadlo Pardubice, 2002. s. 130–136.

² JIŘÍK, Jan. *Před oponou, za oponou: osobnosti Východočeského divadla Pardubice 1909–2009*. Vyd. 2. Pardubice: Východočeské divadlo Pardubice, 2014. s. 135.

Významnou osobností v novodobé historii Východočeského divadla byl režisér a pedagog František Laurin. V pardubickém divadle působil v letech 1991–1996 a 1997–2005. Laurin režíroval hry českých i světových autorů. Dával prostor jak klasikům, tak moderním dramatickým textům. Měl schopnost rozvíjet individuality herců a zároveň v nich dokázal objevovat nové herecké vrstvy. Byl pedagogem na DAMU a Pražské konzervatoři. Mezi jeho studenty patřili i současní členové stálého hereckého souboru, například Jindra Janoušková, Romana Chvalová, Petr Dohnal nebo Jiří Kalužný. V jeho inscenacích na prknech Východočeského divadla hostovaly velké herecké osobnosti, kupříkladu František Němec, Alois Švehlík, Petr Štěpánek či Radoslav Brzobohatý. Za svého působení na pardubické scéně vytvořil přes dvacet inscenací.³

Další významnou osobností byl režisér Jiří Seydler. Jeho první inscenací pro VČD bylo nastudování *Návštěvy staré dámy* v roce 1993 se Zdenou Bittlovou v hlavní roli. Vybíral si především velká historická a společenská témata, která přispívala k celkově vyšší hodnotě repertoáru. Seydler si často vybíral hry moderních dramatiků 20. století, ale věnoval se i klasickým titulům, například v sezóně 2009/2010 *Markétě Lazarové*. Režíroval hry pro Městské divadlo i pro komorní scénu. S Jiřím Šlupkou Svěrákem inscenovali autorské muzikály, například *Mississippi Blues Ben a Janík, hojajoj, zbojník!*, které se uváděly v netradičním prostoru divadelního foyer, a dále komorní muzikál *Benny Rock'n'Roll Star*, který se hrál na Malé scéně ve dvoře. Zatím poslední inscenací nastudovanou pro VČD byl v sezóně 2010/2011 *Tajemný hrad v Karpatech*.⁴

Osobností, která měla vliv na utváření nedávné historie divadla a z velké části ji dává i současnou podobu je režisér Petr Novotný. S Východočeským divadlem spolupracoval poprvé v sezóně 2000/2001, kdy nastudoval muzikál Willyho Russella *Pokrevní bratři*. Díky jeho režijnímu vedení vznikaly na scéně VČD pravidelně muzikály s velkou uměleckou úrovní a hodnotou. Hráli se zde světově známé tituly, například *Šumař na střeše*, *My Fair Lady*, *Chicago* nebo *Zpívání v dešti*. Novotný za dobu svého působení ve VČD vytvořil velkou řadu inscenací. V začátcích se jednalo hlavně o muzikály, ale postupně se zaměřil i na komedie a dramata, dotýkající se velkých témat. Od roku 2008, kdy přijal angažmá, působí jako

---

³ Tamtéž, s. 125–126.

⁴ Tamtéž, s. 131–133.

kmenový režisér Východočeského divadla. Je autorem scénářů několika divadelních her, které píše pod pseudonymem.⁵

Už v devadesátých letech zaměřilo Východočeské divadlo pozornost na hledání prostoru pro druhou stálou scénu, kde by mohly být uváděny hry současných dramatiků s moderními režijními postupy. Několik let pro tyto účely sloužila Komorní scéna v budově Husova sboru. Zde vzniklo místo pro uvádění současných her, jako například *Asagao* (1990), *Penzion pro svobodné pány* (1991) nebo *Vražda na uhelném trhu* (1992). Pro uvedení pohádkových inscenací byl využit i prostor Pardubického zámku a pro Hronovickou scénu byly nastudovány například inscenace *Sešitky chrámové pěvkyně* (1999), *Cvoci* (2000) nebo *Maria Callas* (2000). V roce 2001 vznikla Komorní scéna Anežky České, která ale svými prostory tvorbě divadelních inscenací dispozičně příliš nevyhovovala, a po krátké době přestala být využívána. Na této scéně vznikly inscenace *Kočí hra* (2001), *Měsíční běs* (2001) nebo *Vlci* (2004). Z důvodu absence prostoru pro pomyslnou druhou scénu začalo Východočeské divadlo využívat divadelní foyer v Městském divadle, kde byly uvedeny komorní muzikály *Mississippi Blues Ben* (2005) a *Janík, hojajoj, zbojník!* (2009).⁶

Úspěch v hledání komornějšího prostoru přišel v roce 2010, kdy vznikla Malá scéna ve dvoře, která dává prostor moderním inscenacím, scénickým a autorským čtením i koncertům. Východočeské divadlo uvádí na Malé scéně ve dvoře nejen klasická divadelní představení, ale i scénická čtení, která vznikají v rámci cyklu s názvem INprojekty. Vznik tohoto projektu inicioval bývalý dramaturg VČD Zdeněk Janál, a v současnosti stojí v čele INprojektů dramaturgyně Východočeského divadla Anna Hlaváčková. Pro tento projekt jsou vybírány zejména velmi aktuální texty od moderních dramatiků (Felicie Zeller, Lars Norén, Ivan Vyrypajev, Elfriede Jelinek, Roland Schimmelpfenning a další). K režii těchto scénických čtení jsou většinou přizváni mladí absolventi nebo studenti režie. V rámci cyklu, tak například vznikly projekty *Poutník* (2014), *Celebrita* (2015) nebo *Lajka* (2019).⁷

Od roku 2007 se v závěru sezóny také pravidelně uvádějí hry na vyhlídce hradu Kunětická hora, například *Malované na skle* (2007), *Cikáni jdou do nebe* (2008), *Čachtická*

---

⁵ Tamtéž, s. 170–173.

⁶ Tamtéž, s. 153–155.

⁷ SYROVÁTKA, Tomáš. *Východočeské divadlo Pardubice 2004–2019*. Pardubice: Východočeské divadlo Pardubice, 2019. s. 61, 201.

paní (2010), *Tajemný hrad v Karpatech* (2011), *Sen noci svatojánské* (2012), *Balada pro banditu* (2013) nebo *Limonádový Joe* (2015). V minulých letech se uváděly hry i na nádvoří hradu (např. *Noc na Karlštejně*, 2001).⁸ V září 2018 otevřelo Východočeské divadlo svou další pomyslnou scénu. V prostorách salonku divadelního klubu vzniklo Poedium, které nabízí velmi komorní atmosféru a přímý kontakt protagonistů s diváky. Program pro tuto scénu připravuje dramaturgyně Jana Pithartová. Na scéně Poedia se uvádějí literární večery, komorní koncerty nebo projekty spojující poezii s hudbou.⁹

Při Východočeském divadle působí od sezóny 2013/2014 Mladé divadelní studio Laik, které funguje pod vedením Zdeňka Rumpíka. Studio každoročně nastuduje dvě představení, která mají premiéru na Malé scéně ve dvoře a v Městském divadle. Členové studia jsou rozděleni na dvě skupiny. Ti mladší se zaměřují především na pohádky, které hrají na Malé scéně ve dvoře pro nejmladší publikum. V nastudování mladších členů byly na Malé scéně ve dvoře uvedeny pohádky *Dům kočky Modroočky* (2013), *Zrzounkova dobrodružství* (2014), *Elce, pelce do pekelce* (2015), *Kašpárek a drak* (2017) a *Strašidla a loupežníci* (2018). Starší členové zkoušejí inscenace pro scénu Městského divadla a výběr nastudovaných představení souvisí většinou s povinnou školní čtenou nebo s tematikou blízkou problematice dětství a dospívání. Starší členové nastudovali inscenace *Ze života hmyzu* (2014), muzikál *Výtečníci* (2015), *Lucernu* (2016), muzikál *Výlet* (2017), hru *Ještě se potkáme* (2018) a *Kytici* (2019).¹⁰

Od roku 2001 se ve Východočeském divadle každoročně koná GRAND Festival smíchu. Jde o přehlídku vybraných komediálních her od českých hereckých souborů. Komédie soutěží v sedmi kategoriích: Komédie roku, Cena odborné poroty, Cena studentské poroty, Komédie diváků, Nejlepší mužský herecký výkon a Nejlepší ženský herecký výkon. Dramaturgyně GRAND Festivalu smíchu je již od jeho prvního ročníku Jana Uherová, která působí i jako dramaturgyně Východočeského divadla Pardubice.¹¹

---

⁸ DOHNAL, Petr, ed. *Východočeské divadlo Pardubice 1999–2004*. Pardubice: Východočeské divadlo, 2004. s. 119.

⁹ SYROVÁTKA, Tomáš. *Východočeské divadlo Pardubice 2004–2019*. Pardubice: Východočeské divadlo Pardubice, 2019. s. 201.

¹⁰ Tamtéž, s. 141.

¹¹ JIŘÍK, Jan. *Před oponou, za oponou: osobnosti Východočeského divadla Pardubice 1909–2009*. Vyd. 2. Pardubice: Východočeské divadlo Pardubice, 2014. s. 189.

Divadelní kritik a publicista Jiří. P. Kříž ve svém úvodu ke knize *Východočeské divadlo Pardubice 1999–2004* člení výběr her do repertoáru Východočeského divadla v sezonách 1999/2000 až 2003/2004 do tří základních inscenačních skupin. První skupinou jsou komedie „pro naplnění zábavných funkcí divadla“. Druhou skupinu tvoří muzikály, „jejichž úroveň snese srovnání i se specializovanými týmy hudebního divadla“. Třetí skupinou jsou dramata, „umělecky exponovanější tituly, kterými Východočeské divadlo dokáže vyjít vstříc náročnějším divákům.“ Při ohlédnutí za minulými pěti sezónami Kříž hodnotí kladně práci dramaturgů VČD, kteří mají odvahu zařazovat do dramaturgických plánů neznámé tituly a vracet se k uvádění zapomenutých dramatických textů.¹²

Podobnou tendenci v členění repertoáru a výběru inscenací do dramaturgických plánů můžeme sledovat i v následujících sezónách, a svým způsobem se tyto tendence prolínají až do současnosti a aktuálního směřování Východočeského divadla Pardubice. V minulém i současném repertoáru najdeme kvalitní komedie, hodnotně režisérsky i herecky zpracované muzikály, které si udržují vysokou úroveň i silná dramata. Jistý posun je možné zaznamenat na úrovni výběru zahraničních i českých dramatiků. V současnosti je do dramaturgických plánů zařazováno více divadelních her od současných autorů, což dává Východočeskému divadlu možnost skrze umění reagovat na aktuální společenskou problematiku. Prostor pro uvádění takových inscenací je věnován nejen v Městském divadle, ale především na Malé scéně ve dvoře, která se stala místem pro uvádění INprojektů a moderních divadelních inscenací a Východočeské divadlo tak získalo prostor, kde může seznamovat diváky s neaktuálnějším děním na poli české i zahraniční dramatické tvorby.

1.1 Sezóna 2000/2001–2004/2005

Toto pětileté období v sobě ještě stále odráželo tendence zakořeněné v 90. letech 20. století, a to především v rámci snahy přilákat do hlediště více diváků, k čemuž bylo využíváno převážně uvádění lehčích žánrů. Jasnou převahu měla v repertoáru zahraniční dramatická tvorba. Zastoupení zahraničních dramatiků převládalo v inscenovaných komediích, muzikálech i dramatech, kde byly uvedeny jak klasická dramatická díla, tak i méně známé tituly. V dramaturgických plánech těchto pěti sezón převládaly komedie nebo popřípadě muzikály. Uvedené komedie pocházely z většiny od zahraničních dramatiků, české komedie

---

¹² KŘÍŽ, Jiří P. Pohádka o režisérském vláčku. In: DOHNAL, Petr, ed. *Východočeské divadlo Pardubice 1999–2004*. Pardubice: Východočeské divadlo, 2004. s. 16–17.

byly uvedeny pouze dvě, a to *Ještě jednou, profesore* (2002) a *Příběhy obyčejného šílenství* (2003). Podobně tomu bylo i u muzikálových titulů, kde byl výběr také zaměřen na zahraniční muzikálovou tvorbu. České muzikály byly zastoupeny inscenacemi *Kouzelné střevíčky* (2000), *Tracyho tygr* (2001) a *Noc na Karlštejně* (2001). Výjimečné postavení z hlediska žánru zaujímaly melodram *Medea* (2002) a představení *Stabat Mater 2005* (2005). Dále byli čeští autoři zastoupeni pohádkou *Popelka* (2002), inscenací *Hvězda* (2002) a dramatem *Král Colas Kolikátý* (2005), v tomto případě se ovšem jednalo o dramaturgii románu Romaina Rollanda *Dobrý člověk ještě žije*, kterou vytvořil Pavel Kohout. Původních českých divadelních her tak bylo v tomto období uvedeno jen velmi málo, a značný podíl zde měly dramaturgie nebo vycházení z námětu zahraničních předloh. Obraz českého venkova v těchto pěti sezónách nesla jediná inscenace, a to *Její pastorkyně* (2003), která byla zároveň i jediným činoherním titulem od klasického českého autora/autorky uvedeným v těchto sezónách. Nejvíce inscenací pro Východočeské divadlo nastudovali režiséři František Laurin, Jiří Seydler a Petr Novotný. Dále divadlo spolupracovalo například s Michaellem Tarantem, Zdeňkem Duškem, Lídou Engelovou nebo Romanem Štolpou, který stál za režii divácky velmi úspěšných muzikálů *SUGAR (Někdo to rád horké)* (2003) a *Donaha!* (2005). Od druhé poloviny toho sledovaného období si můžeme všimnout nástupu nové tendence, která je představena v úvodu této kapitoly, tedy stavět repertoár na kvalitních muzikálech a komediích, ale dát prostor i inscenacím, které by se zabývaly silnými tématy a cílily i na náročnější část publika Východočeského divadla.

V sezóně 2000/2001 byl dán větší prostor zahraničním dramatikům a žánrově převládaly muzikály. V režii Jiřího Seydlera byly uvedeny dva muzikály, a to *Kouzelné střevíčky* podle scénáře Martina Fahrnera a *Tracyho tygr*, jehož autory byli Vlastimil Šmída a Jiří Josek. Námětem byla novela Williama Saroyana. Dalším muzikálem byli *Pokrevní bratři* od Willyho Russella v režii Petra Novotného. Čtvrtým muzikálem byla *Noc na Karlštejně* v režii Františka Laurina. Komedialní žánr byl zastoupen hrou Clauda Magniera *Věno slečny Laury* v režii Jiřího Fréhara a komedií *Spor* francouzského dramatika Pierra Carleta de Chamblain de Marivaux, kterou režíroval Zdeněk Dušek. Režisérka Lída Engelová nastudovala hru *Sylvie* amerického dramatika Alberta R. Gurneyho. Klasické tituly byly

zastoupeny Ibsenovými *Nápadníky trůnu* v režii Michaela Taranta a dramatem *Tři sestry* Antona Pavloviče Čechova v režii Františka Laurina.¹³

Sezóna 2001/2002 se nesla v duchu výhradně zahraničních dramatiků a větší prostor byl dán opět inscenacím lehčích žánrů, převážně komediím a muzikálům. V režii Michaela Taranta vznikly dvě inscenace, *Kočí hra* maďarského dramatika Ištvána Örkényho a Shakespearův *Kupec benátský*. Režisér Jiří Seydler zinscenoval dvě dramata, *Královské hry* ruského dramatika Grigorije Gorina a *Měsíční běs* od amerického autora Richarda Kalinoskiho. Komedii Eugéna Labiche *Slaměný klobouk* režírovala Jana Kališová. František Laurin uvedl komedii *Co se doma uvaří (to se doma sní)*, jejímž autorem je Ray Cooney. Dále byla uvedena francouzská komedie *Ten, kdo utře nos* v režii Lídy Engelové. Muzikál *Šumař na střeše* autorů Josepha Steina, Sheldona Harnicka a Jerryho Bocka režíroval Petr Novotný.¹⁴

Sezóna 2002/2003 byla žánrově rozmanitá. V režii Jiřího Seydlera byl uveden divadelní thriller *Jako naprostý šílenci* od Williama Mastrosimona a drama Davida Henryho Hwanga *M. Butterfly*. Režisér Zdeněk Dušek nastudoval grotesku *Hrobka s vyhlídkou* od Normana Robbinse. Dále byla uvedena komedie *Ještě jednou, profesore* autorem scénáře i režie byl Antonín Procházka. Muzikál *SUGAR (Někdo to rád horké)* byl uveden v režii Romana Štolpy. Drama španělského dramatika Alejandra Casona *Inés de Castro* nastudoval Jakub Korčák. Byla uvedena pohádka *Popelka* autorů Jana Dvořáka a Jana Pilaře, a hra Radka Žáka *Hvězda*. Melodram *Medea* s hudbou Jiřího Antonín Bendy režíroval Michael Tarant. V režii Františka Laurina bylo uvedeno drama Gabriely Preissové *Její pastorkyně*.¹⁵

Drama *Její pastorkyně* mělo premiéru 24. května 2003 v Městském divadle v režii Františka Laurina a s dramaturgií Jany Pithartové. Pro pardubickou inscenaci původní text Gabriely Preissové přebásnil Ivan Wernisch. Návrh scény vytvořil Šimon Caban, a kostýmy navrhl Josef Jelínek. Scénickou hudbu pro pardubické nastudování složil Daniel Fikejz. Do titulních rolí byly obsazeny Lucie Štěpánková jako Jenůfa, a Zdena Bittlová jako Kostelnička.

---

¹³ DOHNAL, Petr, ed. *Východočeské divadlo Pardubice 1999–2004*. Pardubice: Východočeské divadlo, 2004. s. 40–60.

¹⁴ Tamtéž, s. 62–78.

¹⁵ Tamtéž, s. 80–100.

V roli Laca se představil Radek Žák, a postavu Števa hrál Tomáš Kolomazník. Premiéra se uskutečnila 14. října 2004, odehrálo se celkem dvacet sedm repríz.¹⁶

Sezóna 2003/2004 byla opět spíše věnována zahraničním autorům. František Laurin zrežiroval drama Roberta Bolta *Člověk pro každé počasí*. V režii Petra Novotného vznikla inscenace *Romeo a Julie*. Komedii Ephraima Kishona *Oddací list* režirovala Lída Engelová. Marián Pecko v této sezóně nastudoval *Ondinu* od Jeana Giraudoux. V režii Jiřího Seydlera vznikly dvě inscenace, komedie Petra Zelenky *Příběhy obyčejného šílenství* a drama podle románu Isaaca B. Singera *Vlci*. Petr Kracík uvedl *Tři mušketýry*.¹⁷

Převaha zahraničních autorů v repertoáru Východočeského divadla pokračovala i v sezóně 2004/2005. Tato sezóna přinesla i značnou žánrovou rozmanitost. Byla uvedena komedie *Poslední léto* od Johna Murella v režii Michala Przebindy a *Cyrano v Buffalu* od Kena Ludwiga v režii Jiřího Seydlera. Komedii nastudoval i František Lauri, a to *Veselé paničky Windsorské* od Williama Shakespeara. Režisér Martin Glaser zinscenoval pohádku *Princezna se zlatou hvězdou na čele*. Drama bylo zastoupeno hrou Pavla Kohouta *Král Colas Kolikátý* v režii Jiřího Seydlera a inscenací Michaela Taranta *Na miskách vah* dramatika Ronalda Harwooda. Režisér Petr Novotný uvedl inscenaci *Stabat Mater 2005*. V režii Romana Štolpy byl uveden muzikál *Donaha!*, od autorů Terrence McNallyho a Davida Yazbeka.¹⁸

1.2 Sezóna 2005/2006–2009/2010

I v tomto sledovaném období měly značnou převahu divadelní hry od zahraničních dramatiků. Jistý posun k větší vyváženosti repertoáru ale nastal v rámci uváděných žánrů, kdy sice stále převažovaly spíše lehčí tituly, ale prostor pro silná dramata se zvětšoval. Podstatně menší prostor oproti minulým sezónám dostávaly v dramaturgických plánech muzikály, u kterých tradice jejich zařazování do repertoáru úplně nevymizela, ale jejich četnost byla zredukována na uvedení nanejvýš dvou muzikálů za sezónu. Začínal se také snižovat a ustalovat počet nových her, které byly v sezónách nastudovány, většinou bylo uvedeno sedm až osm premiér za sezónu. Z tohoto bychom mohli vyvodit tendenci, jejímž záměrem je

---

¹⁶ Tamtéž, s. 98.

¹⁷ Tamtéž, s. 102–116.

¹⁸ SYROVÁTKA, Tomáš. *Východočeské divadlo Pardubice 2004–2019*. Pardubice: Východočeské divadlo Pardubice, 2019. s. 4–14.

směřovat k uvádění objemově menšího, ale o to obsahově kvalitnějšího repertoáru. Prostor pro původní českou dramatickou tvorbu nebyl velký, ale výběr her získal na žánrové rozmanitosti. Za toto sledované období byly uvedeny dvě inscenace nesoucí obraz českého venkova, a to *Romance pro křídlovku* (2007) a *Vojnarka* (2006). Dalšími zástupci tvorby klasických českých autorů v těchto pěti sezónách byly *Radúz a Mahulena* (2008) a *Markéta Lazarová* (2009). Současné české drama bylo zastoupeno inscenací *Čachtická paní* (2010). Komédie od českých dramatiků byly uvedeny dvě, *Na letním bytě* (2006) a *Muž sedmi sester* (2007). Prostor dostaly i muzikály, v těchto sezónách to byly autorské muzikály *Mississippi Blues Ben* (2005) a *Janík, hojahoj, zbojník!* (2009) od Jiřího Seydlera a Jiřího Š. Svěráka. Vedle stávajících režisérských osobností Východočeského divadla, kterými byly Jiří Seydler a Petr Novotný, v tomto období s pardubickým divadlem spolupracovali například Marián Pecko, Petr Kracik nebo Zdeněk Dušek. Tendence naznačená Jiřím P. Křížem v tomto sledovaném období nabírá na síle a bude pokračovat i v dalších sezónách.

Prvním nově nastudovaným představením v sezóně 2005/2006 byla hra *Krejčovský salón* v režii Petra Novotného. Následovala hra od Davida Williamsona *Za kolik*, kterou režírovala Lída Engelová. Režisér Jiří Seydler v této sezóně nastudoval dvě představení. Muzikál *Mississippi Blues Ben*, na kterém spolupracoval společně s Jiřím Š. Svěrákem a komedii *Elling a Kjell aneb Chvála bláznovství* od Axela Hellstena. Komédie dramatika Robina Hawdona *Úžasná svatba* byla uvedena v režii Zdeňka Duška. Divadelní adaptaci románu Michaila Bulgakova *Mistr a Markétka* režíroval Viktor Polesný. V závěru sezóny byla uvedena Hrubínova *Romance pro křídlovku* v režii Mariána Pecka a komedie Josefa Štolby *Na letním bytě* v režii Martina Glasnera.¹⁹

Inscenace *Romance pro křídlovku* měla premiéru 6. května 2006 v Městském divadle. Hru režíroval Marián Pecko, dramaturgie Martin Fahrner. Návrh scény vytvořil Martin Fahrner spolu s Pavolem Andraškem, který navrhl i kostýmy. Scénickou hudbu složil Róbert Mankovecký. Do titulní role Františka byl obsazen Martin Chamer, staršího Františka hrál Martin Mejzlík. Terinu hrála Lucie Štěpánková a Tonku hostující Eva Janoušková. V Pardubicích inscenace získala Cenu novinářů za rok 2006. Dění se uskutečnila 17. ledna 2009, odehrálo se třicet čtyři repríz.²⁰

---

¹⁹ Tamtéž, s. 16–26.

²⁰ Tamtéž, s. 17, 24.

V sezóně 2006/2007 byla uvedena pouze jedna hra českého autora a to *Vojnarka*, drama Aloise Jiráska v režii Petra Kracíka. Komedii Edwarda Taylora *Vztahy na úrovni* režíroval Václav Klemens. Ani v této sezóně nechyběl zástupce hudebního žánru, Petr Novotný uvedl muzikál *My Fair Lady*. Jiří Seydler v této sezóně režíroval dvě hry, *Malované na skle* a komedii Friedricha Dürrenmatta *Romulus Veliký*. Michael Tarant režíroval inscenaci *Maja*, a Marián Pecko nastudoval drama *Vítězství* od britského dramatika Howarda Barkera.²¹

Inscenace *Vojnarka* měla premiéru 10. března 2007 v Městském divadle. Hru režíroval Petr Kracík, dramaturgie Jana Pithartová. Návrh scény vytvořil Jaroslav Milfajt, kostýmy navrhl Tomáš Kypta. Scénickou hudbu složil Pavel Vondruška. V titulní roli selky Madleny Vojnarové se představila Lucie Štěpánková. Postavu Antonína Havla hrál Martin Mňahončák. Derniéra se uskutečnila 7. ledna 2009, odehrálo se třicet sedm repríz.²²

Ani v sezóně 2007/2008 nebyl dán velký prostor českým dramatikům. Režisér Martin Glaser zrežíroval svou autorskou komedii *Muž sedmi sester*. Následovaly hry zahraničních autorů. Jiří Seydler nastudoval dvě inscenace, *Peer Gynt* od Henrika Ibsena a komedii Davida Williamsona *Urvi to!*. Komédie *Brouk v hlavě* byla uvedena v režii Lídy Engelové. Ruskou klasiku v podobě Čechovova *Racka* režíroval Zdeněk Dušek. Marián Pecko nastudoval inscenaci *Cikáni jdou do nebe*. V této sezóně se také konala premiéra komedie *Bláznivé nůžky*, kterou režíroval Petr Novotný. Tato inscenace je už třináct sezón na repertoáru Východočeského divadla, byla pouze přesunuta z Městského divadla na Malou scénu ve dvoře a stále je o ni velký divácký zájem.²³

První premiérou sezóny 2008/2009 byl Zeyerův *Radúz a Mahulena* v režii Michaela Taranta. Drama *Jitřní paní* španělského autora Alejandra Casony režíroval Petr Kracík. V režii Petra Novotného vznikly dvě inscenace, muzikál *Chicago* a hra maďarského dramatika Kornela Hamvaie *Čas katů*. Zdeněk Dušek nastudoval *Černou komedii* od Petera Shaffera. Lída Engelová režírovala komedii Noëla Cowarda *Nahá s houslemi*. V režii Jiřího Seydlera byl nastudován Shakespearův *Hamlet* a muzikál, na kterém Seydler opět spolupracoval s Jiřím Š. Svěrákem *Janík, hojahoj, zbojník!*²⁴

---

²¹ Tamtéž, s. 28–39.

²² Tamtéž, s. 29, 35.

²³ Tamtéž, s. 40–49.

²⁴ Tamtéž, s. 50–60.

Sezóna 2009/2010 byla žánrově vyrovnaná. Jiří Seydler vytvořil dvě inscenace, Vančurovu *Markétu Lazarovou* a komedii americké dramatičky Pauly Vogelové *Nejstarší řemeslo*. V režii Hany Mikoláškové byla nastudována groteska *Čistírna*. Petr Novotný nastudoval inscenaci *Pomsta à la Netopýr* a drama *Čachtická paní*. V režii Michaela Taranta bylo uvedeno drama *Amadeus* od britského dramatika Petera Shaffera. Marián Pecko režíroval Gogolovy *Bláznovy zápisky*.²⁵

1.3 Sezóna 2010/2011–2014/2015

V tomto pětiletém období se ještě stále projevovaly některé tendence z předešlých let. Repertoárům těchto sezón dominovala tvorba klasických i současnějších zahraničních dramatiků, od kterých byly uváděny komedie, muzikály i dramata. Snaha o žánrovou vyrovnanost dramaturgických plánů jednotlivých sezón sílí, a stále větší prostor je věnován silným dramatům a divadelním hrám, které mohou rezonovat ve společnosti a činit tak repertoár aktuálnější. Počet uváděných představení muzikálového žánru se omezil na jeden muzikál za sezónu. Díky otevření Malé scény ve dvoře v roce 2010 vznikl prostor, kde mohla být prezentována nejaktuálnější dramatická tvorba, a divadlo začalo této příležitosti využívat ve velkém měřítku. I na velké scéně v Městském divadle se častěji objevovaly inscenace podle scénářů současných dramatiků. Sezóny 2012/2013 a 2014/2015 vybočovaly z hlediska počtu premiér, většinou bylo uvedeno sedm až osm nově nastudovaných představení, v těchto dvou sezónách bylo nastudováno devět premiér. Dramatických textů od českých autorů bylo uvedeno jen málo, většinou jeden až dva tituly za sezónu. Z velké části se jednalo o komedie a muzikály a většina těchto inscenací byla uvedena na Malé scéně ve dvoře. Již téměř tradiční spolupráce Jiřího Seydlera a Jiřího Š. Švēraka přinesla autorský muzikál *Benny Rock 'n' Roll Star* (2011). Tereza Karpianus napsala a zrežirovala dvě komedie, které byly uvedeny na Malé scéně ve dvoře, a to *Utíkej, Váno, Utíkej! aneb Velká divadelní steeplechase* (2011) a *Perný perňštejnský den* (2012). Komedialní žánr nesla i inscenace *S cizí dámou v cizím pokoji* (2012). Hudební a muzikálový žánr od českých dramatiků zastupovala *Balada pro banditu* (2013) a *Limonádový Joe* (2015), které měly premiéru na venkovní scéně vyhlídky hradu Kunětická hora. Jediným činoherním dramatem českého autora byl *Zvoník Matky Boží* (2011), divadelní adaptace románu Victora Huga *Chrám Matky Boží v Paříži*. Pro prostor Malé scény ve dvoře byla nastudována inscenace *Po pláči smích* (2014), která přinesla možnost seznámit

---

²⁵ Tamtéž, s. 62–75.

diváka s aktuální českou dramatickou tvorbou. V tomto období nebyla uvedena žádná divadelní hra, která by v sobě nesla obraz českého venkova. I v tomto období divadlo spolupracovalo s režisérem Petrem Novotným, Mariánem Peckem, Zdeňkem Duškem nebo Petrem Kracíkem. Vedle těchto dlouholetých spoluprací se ale začaly objevovat nové režisérské osobnosti, které pro Východočeské divadlo tvoří inscenace i v současnosti, jako třeba Kateřina Dušková, Robert Bellan, Radovan Lipus nebo Milan Schejbal. Členění repertoáru definované Jiřím P. Křížem tak v tomto pětiletém období získává na mnohem větší rovnováze, která se sice ještě neprojevuje v poměru uváděných českých a zahraničních dramatických titulů, ale je silně patrná ve volbě vybíraných žánrů.

Sezóna 2010/2011 dala opět prostor hlavně zahraničním dramatikům. V režii Petra Novotného vznikly dvě inscenace, klasické ruské Čechovovo drama *Višňový sad* a muzikál *Muž z kraje La Mancha*. Petr Kracík zinscenoval drama *Mefisto*. Režisér Martin Tichý uvedl komedii Ephraima Kishona *Liška v kurníku aneb pan ministr v Kmínovicích*. V režii Martina Glasera byla uvedena komedie *Benefice aneb zachraňte svého Afričana* od německé dramatičky Ingrid Lausundové. Jiří Seydler režíroval inscenaci *Tajemný hrad v Karpatech* a opět spolupracoval s Jiřím Š. Svěrákem na tvorbě a následném uvedení muzikálu *Benny Rock 'n' Roll Star*.²⁶

První premiérou sezóny 2011/2012 byla komedie *Utíkej, Váňo, Utíkej! aneb Velká divadelní steeplechase* v režii Terezy Karpianus. Petr Kracík režíroval drama *Dvanáct rozhněvaných mužů* od amerického dramatika Reginalda Rose. Komedii Francise Vebera *Blbec k večeři* nastudovala režisérka Hana Mikolášková. Pavel Ondruch zinscenoval antické drama *Trójanky*. Režisér Petr Novotný zrežíroval dvě představení, muzikál *Zpívání v dešti* a *Zvonika Matky Boží*, divadelní adaptaci románu Victora Huga. Lumír Olšovský uvedl na scénu Východočeského divadla komedii *S cizí dámou v cizím pokoji*. Shakespearova hra *Sen noci svatojánské* byla uvedena v režii Mariana Pecka.²⁷

V sezóně 2012/2013 žánrově převládaly komedie. V režii Petra Novotného vznikly dvě inscenace, komedie Jima Firtha *Holky z kalendáře* a hra *Apartmá hotelu Plaza* od Neila Simona. Kateřina Dušková režírovala Moliérova *Dona Juana*. Komedii Sébastiena Thiéryho *Pokusní králici* režisérsky vedla Anna Petrželková. V režii Michaela Taranta byla uvedena hra

---

²⁶ Tamtéž, s. 76–87.

²⁷ Tamtéž, s. 88–99.

Balada pro banditu. Inscenaci s detektivní zápletkou podle knihy Agathy Christie *Poslední víkend* režíroval Pavel Ondruch. V režii Milana Schejbala byla uvedena komedie *Charleyova teta* od Brandona Thomase. Shakespearova tragédie *Richard III.* byla nastudována režisérem Zdeňkem Duškem. Komedii *Perný pernštejnský den* režírovala Tereza Karpianus.²⁸

První premiérou sezóny 2013/2014 byla komedie *A je to v pytli!* v režii Roberta Bellana. Dramatizaci románu Umberta Eca *Jméno růže* režíroval Petr Kracík. Muzikál *Jeptišky* byl uveden v režii Lumíra Olšovského. Komedii *Rozbitý džbán* německého dramatika Heinricha von Kleista režíroval Vít Vencl. V režii Petra Novotného byly uvedeny dvě představení, muzikál *Cabaret* a drama *Králova řeč* od Davida Seidlera. Bulgakův *Zojčin byt* režíroval Janusz Klimsza. Tragikomedie Martina McDonagha *Mrzák inishmaanský* byla uvedena v režii Ladislava Špinera.²⁹

Sezóna 2014/2015 poskytla prostor komediím i hrám nesoucím silná témata. V režii Radovana Lipuse bylo uvedeno drama *Duše – krajina širá*. Petr Novotný režíroval drama Bertolta Brechta *Kavkazský křídový kruh* a inscenaci *Kdo se bojí Virginie Woolfové?*. V režii Mariána Pecka byly uvedeny dvě inscenace, drama Isaaca B. Singera *Kejklíř z Lublinu* a komedie Ulricha Huba *Tučňáci na arše*. Zdeněk Dušek režíroval komedii *Lháři*. Hra současné české dramatičky Lenky Lagronové *Po pláči smích* byla uvedena v režii Radka Žáka. Romantickou komedii *Mezi nebem a zemí* nastudovala Kateřina Dušková. Muzikál *Limonádový Joe* režíroval Milan Schejbal.³⁰

V prvních patnácti letech 21. století si cestu k českým autorům Východočeské divadlo teprve hledalo. Repertoár byl zaměřen hlavně na zahraniční dramatickou tvorbu. Od tuzemských autorů byly uvedeny především muzikály (*Kouzelné střevíčky*, *Tracyho tygr*, *Noc na Karlšteňě*, *Mississippi Blues Ben*, *Janík, hojajoj, zbojník*, *Benny Rock'n'Roll Star* a *Limonádový Joe*) a komedie (*Ještě jednou, profesore*, *Příběhy obyčejného šílenství*, *Na letním bytě*, *Muž sedmi sester*, *S cizí dámou v cizím pokoji*, *Utíkej*, *Váno*, *Utíkej! aneb Velká pardubická steeplechase*, *Perný pernštejnský den*). Česká dramata uvedená na scénu v tomto období pocházela z velké většiny od klasických autorů (*Její pastorkyně*, *Romance pro*

---

²⁸ Tamtéž, s. 100–113.

²⁹ Tamtéž, s. 114–125.

³⁰ Tamtéž, s. 126–140.

křídlovku, Vojnarka, Radúz a Mahulena, Markéta Lazarová). Obraz českého venkova byl prezentován dramaty *Její pastorkyně* (2003), *Romance pro křídlovku* (2006) a *Vojnarka* (2007). Vidíme tedy, že uvádění her zobrazující český venkov bylo spíše ojedinělé, a zřejmě se pojilo spíše se záměrem uvádět na scéně díla českých klasických autorů, než se zobrazováním podoby českého venkova, jako takového.

2. Analýza dramaturgického plánu

V následující kapitole se pokusím o vlastní analýzu dramaturgických plánů tří vybraných divadelních sezón. Jedná se o sezónu 2015/2016, kdy měla premiéru hra *Konec masopustu*. Dále pak o sezónu 2016/2017, v jejíž první polovině měla premiéru komedie *Hoří, má panenko!*. A sezónu 2017/2018 kdy měla premiéru inscenace *Kalibův zločin*. Jedinou knižní publikací, která mapuje současný, respektive nedávný repertoár Východočeského divadla Pardubice, je kniha *Východočeské divadlo Pardubice 2004–2019*, ze které budu v rámci uvádění informací o inscenacích vycházet. Toto detailní zmapování jednotlivých sezón je nezbytné z hlediska definování relevantního kontextu, ze kterého budu následně vycházet při vlastních interpretacích. K případnému doplnění dílčích informací využiji archivní prameny Východočeského divadla Pardubice a vlastní zkušenosti.

Aby byl výsledný obraz co nejpřesnější, budu uvádět i hry, které měly premiéru na Malé scéně ve dvoře, která je ale specifická svým prostorem i atmosférou. S tím souvisí i výběr inscenací, které se na této scéně uvádějí. Zmíním se i o hrách nastudovaných Mladým divadelním studiem Laik. V tomto případě je ale nutné pohlížet na uváděné tituly specificky, protože studio se zaměřuje pouze na školní divadelní představení pro mateřské, základní a střední školy. S tím souvisí i výběr her. Jedná se o pohádky a dále pak o hry, které by se měly dotýkat buď povinné školní četby, nebo současné společenské problematiky související s dětmi. Do závěrečné analýzy nebudu inscenace nastudované Studiem Laik zahrnovat.

Východočeské divadlo uvádí své inscenace v Městském divadle i na Malé scéně a Kunětické hoře ve dvou premiérách, první (sobotní) a druhé (nedělní). Pro lepší přehlednost budu vždy uvádět pouze datum první premiéry. Dále se zaměřím na zastoupení zahraničních a českých autorů v daných sezónách a na žánr uváděných představení.

2.1 Sezóna 2015/2016

V sezóně 2015/2016 mělo premiéru celkem deset představení. Z toho osm nastudoval stálý herecký soubor VČD. Pět představení bylo uvedeno v Městském divadle, dvě na Malé scéně ve dvoře a jedno na Kunětické hoře. V této sezóně je patrná snaha o vyrovnanější skladbu repertoáru, a to jak z hlediska výběru autorů, tak i žánrů. V analyzované sezóně byly uvedeny čtyři hry od zahraničních a čtyři hry od českých autorů. I zvolené žánry byly v rovnováze, ač mírně převládaly spíše lehčí tituly. Sezóna byla zahájena komedií na Malé

scéně a dále se většinou žánry uváděných inscenací střídaly. Z pohledu odehraných repríz byla divácky nejúspěšnější pohádka *Kráska a Zvíře*, která je stále na repertoáru Východočeského divadla Pardubice, a pomyslnou druhou příčku obsadila komedie *Jistě, pane ministře* (čtyřicet sedm repríz). Mladé divadelní studio Laik nastudovalo dvě představení, obě od českých autorů.

Ze zahraničních autorů byl dán velký prostor současným dramatikům, a to převážně v rámci uvedených komedií. Na Malé scéně ve dvoře byla uvedena hra *Sexy prádlo*, od současné kanadské dramatičky Michele Riml. Komedie *Rodinný podnik* od současného anglického dramatika Alana Ayckbourny byla uvedena v Městském divadle, stejně tak komedie *Jistě, pane mistře* od anglických autorů Jonathana Lynna a Anthonyho Jaye. Prostor pro klasické zahraniční dramatiky byl dán v jedné inscenaci, a to v groteskní komedii *Šťastné dny* od Samuela Becketta na Malé scéně ve dvoře. Jednotícím prvkem komedií zahraničních autorů uvedených na Malé scéně ve dvoře (*Šťastné dny*, *Sexy prádlo*) bylo téma dlouhodobého manželského soužití, partnerských vztahů a problematiky s tím související. Obě tyto hry byly také založeny pouze na dvojici herců a jejich dialogích, popřípadě monologích. Komedie uvedené v Městském divadle (*Jistě, pane ministře*, *Rodinný podnik*) spojovalo satirické zobrazování chování a charakterů lidí v určitém sociologickém okruhu, tedy v politice a v rodině.

V této sezóně byly uvedeny čtyři divadelní hry od českých autorů, jednalo se o tři dramata a jednu pohádku. Prostor byl dán převážně dramatům a klasickým autorům, a to Josefu Topolovi (*Konec masopustu*), Karlu Čapkovi (*Bílá nemoc*) a Františku Hrubínovi (*Kráska a Zvíře*). Byla také uvedena hra současné české dramatičky Věry Maškové *Hej, Mistře!*, která pojednávala o životě českého hudebního skladatele Jakuba Jana Ryby. Pokud bychom hledali jednotící prvek uvedených dramát od českých autorů, bylo by to zřejmě téma zápasu jedné osoby proti společnosti, nátlaku a konvencím, a také téma vnitřního rozervání, kdy hlavní hrdina musí bojovat sám se sebou. V této sezóně to byly tři silné mužské postavy, a to hudební skladatel Jakub Jan Ryba v inscenaci *Hej, Mistře!*, doktor Galén v *Bílé nemoci* a také sedlák František Král v *Konci masopustu*. Svým způsobem bychom k těmto postavám mohli zařadit i postavu Zvířete, která v inscenaci *Kráska a Zvíře* bojuje se svým zlým alter egem, tedy sám se sebou. Obraz českého venkova v této sezóně neslo drama Josefa Topola *Konec masopustu*, v režii Břetislava Rychlíka.

První premiérou této sezóny byla 10. října 2015 groteskní hra irského dramatika Samuela Becketta *Šťastné dny* v překladu Františka Vrby. Inscenaci režíroval Juraj Augustín a dramaturgem představení byl Jan Krupa. Autorem scény byl Ján Augustín a kostýmy navrhla Anna Petříková. Hra se uváděla na Malé scéně, v hlavních rolích manželského páru se představili Zdena Bittlová, jako Winnie, a Martin Mejzlík, jako Willie. Dění byla 27. května 2016 a odehrálo se devatenáct repríz.³¹

Dne 17. října 2015 měla v Městském divadle celorepublikovou premiéru hra *Hej, Mistře!* autorky Věry Maškové. Hru pojednávající o životě českého hudebního skladatele Jakuba Jana Ryby režíroval Michael Tarant, dramaturgie Zdeněk Janál. Scénu a kostýmy navrhl Milan David. Hudební dramaturgii a hudební nastudování vedl Václav Trunec. V inscenaci spoluúčinkoval komorní smyčcový orchestr Bona Nota a také dětský folklórní soubor Radost Pardubice. Záznam inscenace natočila v červnu 2016 Česká televize a v rámci projektu Rok regionálních divadel ho 12. prosince 2016 odvysílala na programu ČT Art. Hlavní roli Jakuba Jana Ryby ztvárnil Tomáš Lněnička, Rybovu ženu Annu hrála Jana Ondrušková. Odehrálo se třicet šest repríz, dění byla 28. prosince 2017.³²

Třetí premiérou byla pohádka *Elce, Pelce do pekelce* v nastudování Mladého divadelního studia Laik. Hra Bedřicha Zelenky a Erika Zámiše měla premiéru 29. listopadu 2015 na Malé scéně a režíroval ji Zdeněk Rumpík. Dění byla 2. listopadu 2016, jednalo se o devatenáctou reprízu.

Britská komediální hra *Jistě, pane ministře* v překladu Jana Klímy měla premiéru 5. prosince 2015 v Městském divadle. Komedii autorů Jonathana Lynna a Antonyho Jaye a v dramatinaci Kristiny Žantovské režíroval Petr Novotný, dramaturgie Jana Uherová. Autorem scény byl Ivo Žídek, kostýmy navrhl Roman Šolc. Ústřední dvojici ztvárnili Petr Dohnal, jako ministr James Hacker, a hostující Petr Kostka, jako tajemník ministerstva Humphrey Appleby. Bernarda Wooleyo, osobního tajemníka ministra, hrál Milan Němec. Odehrálo se čtyřicet sedm repríz a dění se uskutečnila 8. března 2019.³³

---

³¹ SYROVÁTKA, Tomáš. *Východočeské divadlo Pardubice 2004–2019*. Pardubice: Východočeské divadlo Pardubice, 2019. s. 144.

³² Tamtéž, s. 145.

³³ Tamtéž, s. 146.

Následovala česká premiéra komedie *Rodinný podnik* anglického dramatika Alana Ayckbourn, a to 19. prosince 2015 v Městském divadle. Hru v překladu Zuzany Joskové režíroval Robert Bellan, dramaturgie Zdeněk Janál. Návrhy kostýmů pro inscenaci vytvořila Šárka Bellanová. Autorem scény byl Nikola Tempír, scénickou hudbu složil Mario Buzzi. Hlavní roli podnikatele Jacka McCrackena hrál Jiří Kalužný, a jeho manželku Poppy hrála Ludmila Meceredová. Inscenace se dočkala dvaceti šesti repríz, derniéra byla 18. února 2017.³⁴

Drama Josefa Topola *Konec masopustu* mělo premiéru 27. února 2016 v Městském divadle. Hru režíroval Břetislav Rychlík, dramaturgie Zdeněk Janál. Návrh scény vytvořil Ján Zavarský, podobu kostýmů a masek navrhla Eva Jiřikovská. Na hudební stránce inscenace pracoval Petr Hromádka. Hlavní roli sedláka Krále hrál Martin Mejzlík, jeho syna Jindřicha hrál Petr Borovec. Digniéra ve Východočeském divadle byla 21. června 2017, poslední představení se ale odehrálo v Praze v Divadle v Dlouhé dne 14. října 2017, šlo o dvacátou devátou reprízu.³⁵ Inscenaci bude věnována samostatná kapitola.

Komedie kanadské dramatičky Michele Rimlové *Sexy prádlo* v překladu Jitky Slouповé měla premiéru 9. dubna 2016 na Malé scéně ve dvoře. Inscenační úpravu vytvořili Adam Doležal a Zdeněk Janál. Hru režíroval Adam Doležal, dramaturgie Anna Hlaváčková. Scénu a kostýmy navrhla Agnieszka Pátá-Oldak. Manželský pár ztvárnili Romana Chvalová, jako Alice, a Alexandr Postler, jako Henry. Digniéra se uskutečnila 21. prosince 2017 a odehrálo se třicet sedm repríz.³⁶

Drama od Karla Čapka *Bílá nemoc* mělo premiéru 23. dubna 2016 v Městském divadle. Hru režíroval Mikoláš Tyc, dramaturgie Zdeněk Janál. Mikoláš Tyc a Zdeněk Janál pracovali i na inscenační úpravě představení. Scénu navrhl Petr Matásek, návrhy kostýmů vytvořila Aneta Grňáková. Jiří Hájek složil scénickou hudbu a Martin Pacek spolupracoval na pohybové stránce inscenace. Jakub Kubíček se podílel na light designu představení. Hlavní

---

³⁴ Tamtéž, s. 147.

³⁵ Tamtéž, s. 148.

³⁶ Tamtéž, s. 150.

postavu doktora Galéna hrál Milan Němec, roli Maršála hrál Martin Mejzlík. Odehrálo se třicet devět repríz, derniéra byla 28. listopadu 2018.³⁷

Devátou premiérou sezóny byla 11. června 2016 pohádka Františka Hrubína *Kráska a Zvíře*. Hru režíroval Petr Novotný, dramaturgie Jana Uherová. Tato inscenace měla premiéru na Kunětické hoře, následující sezónu byla premiéra v divadle. Návrhy kostýmů vytvořil Roman Šolc, scénu navrhl Ivo Žídek. Hudbu k inscenaci složil Michal Hruza a choreografie vedla Linda Stránská. V představení byly také použity kouzelnické a pyrotechnické efekty, na kterých spolupracovali Roman Štabrňák a David Krejčík. V hlavních rolích se představili Veronika Macková, Josef Láska a Ladislav Špiner. *Kráska a Zvíře* se ve Východočeském divadle Pardubice stala v roce 2016 nejúspěšnějším titulem roku a v roce 2017 nejnavštěvovanějším titulem roku. V roce 2016 také získala Cenu novinářů. Inscenace je stále na repertoáru Východočeského divadla.³⁸

Poslední premiérou sezóny byla 19. června 2016 *Lucerna* od Aloise Jiráska. Hru nazkoušeli členové Mladého divadelního studia Laik v režii Zdeňka Rumpíka. Odehrálo se osm repríz, derniéra byla 15. května 2017.

2.2 Sezóna 2016/2017

V sezóně 2016/2017 uvedlo Východočeské divadlo celkem devět premiér. Stálý herecký soubor nastudoval osm inscenací, z toho šest pro Městské divadlo a dvě pro Malou scénu ve dvoře. I v této sezóně je patrný záměr tvořit autorsky a žánrově vyrovnaný dramaturgický plán. Bylo uvedeno pět her od zahraničních autorů a tři hry českých autorů. Žánrový výběr je velmi vyrovnaný, výrazně nepřevládají ani komedie, ani dramata. Sezóna byla zahájena komedií na Malé scéně ve dvoře a dále se většinou žánry inscenací střídaly. K divácky nejúspěšnějším inscenacím této sezóny, z pohledu odehraných repríz, patří komedie *Normální debil*, která je stále na repertoáru Východočeského divadla Pardubice. Druhé místo zaujímá komedie *Hoří, má panenko!*, která se dočkala čtyřiceti osmi repríz, z toho bylo značné množství v rámci zájezdových představení. Mladé divadelní studio Laik nastudovalo jednu inscenaci na Malé scéně ve dvoře.

---

³⁷ Tamtéž, s. 151.

³⁸ Tamtéž, s. 152.

V této sezóně bylo uvedeno pět her od zahraničních autorů, a to jak v rámci lehčích žánrů (muzikál, groteska), tak i v rámci dramát. Prostor byl dán zvláště současným dramatikům. Na Malé scéně ve dvoře bylo uvedeno drama *Živý obraz* od současného německého dramatika Mariuse von Mayenburga. V Městském divadle byla uvedena groteskní komedie současné francouzské autorky *Třikrát život* a drama *Lovecké scény z Dolního Bavorska* od německého dramatika Martina Sperra. V této sezóně měl premiéru i muzikál autorů Belly a Samuela Spewack s hudbou Colea Porter a *Kiss me, Kate*. Zástupcem klasické zahraniční dramatické tvorby byl William Shakespear a jeho *Othello*.

Divadelní hry od českých autorů byly uvedeny tři, šlo zejména o současné autory a žánrově převládala komedie. Na Malé scéně ve dvoře měla premiéru komedie od českého režiséra Roberta Bellana *Normální debil*. V Městském divadle byla uvedena komedie *Hoří, má panenko!* podle filmového scénáře Miloše Formana, Jaroslava Papouška a Ivana Passera v drammatizaci Vladimíra Morávka. Jediným českým dramatem, které mělo premiéru v této sezóně, byla inscenace *Rasputin* podle scénáře Petra Abrahama.

Komedie českých autorů uvedených v této sezóně (*Normální debil*, *Hoří, má panenko!*) spojovalo téma satirického zobrazování každodenního života a společnosti v druhé polovině 20. století. Spojitost byla i mezi inscenacemi, které měly premiéru na Malé scéně ve dvoře. V obou těchto divadelních hrách (*Normální debil*, *Živý obraz*) byl ústřední postavou chlapec v pubertálním věku a děj hry byl sledován jeho optikou. Téma partnerských, popřípadě milostných vztahů v sobě nesly inscenace *Třikrát život* a *Kiss me, Kate*. I v této sezóně byl věnován prostor pro divadelní hru pojednávající o životě významné historické osobnosti. Zde se jednalo a kontroverzní postavu *Rasputina* ve stejnojmenné inscenaci. Drama *Lovecké scény z Dolního Bavorska* v sobě zpracovávalo téma homofobie, které je i dnes stále aktuální. Stejně aktuální je i téma xenofobie v tragédii *Othello*. Tyto dvě inscenace tedy spojovalo téma strachu, odporu a nenávisti k odlišnostem, které bohužel ještě stále rezonuje i v dnešní společnosti. I v této sezóně byla tři velká dramata (*Othello*, *Lovecké scény z Dolního Bavorska*, *Rasputin*) postavena na třech hlavních mužských postavách (*Othello*, *Abram*, *Rasputin*) a jejich vnitřním bojem a démony, i zápasu s lidskou společností a pokřivenými charaktery. Stejně tak je spojoval i rozporuplný hrdina, prohraný boj se sebou samým i se společností a tragický konec. *Obraz venkova* v této divadelní sezóně nesla komedie *Hoří, má panenko!* v režii Petra Novotného.

Sezóna byla zahájena na Malé scéně ve dvoře komedií Roberta Bellana *Normální debil*. Premiéra byla 1. října 2016 a Robert Bellan hru i režíroval, dramaturgie Anna Hlaváčková. Návrhy scény a kostýmů vytvořila Šárka Bellanová. Na pohybové stránce představení spolupracovala Hana Vašáková. Hlavní roli Norberta Intribuse ztvárnil Josef Pejchal. Dále hráli Petr Borovec, Jindra Janoušková a Jana Ondrušková. Inscenace je stále na repertoáru Východočeského divadla, ale roli Jany Ondruškové přezkoušela Eliška Lásková.³⁹

Tragédie Williama Shakespeara *Othello* měla premiéru 15. října 2016 v Městském divadle. Hru v překladu Jiřího Joska režíroval Petr Kracik, dramaturgie Jana Pithartová. Petr Kracik vytvořil i návrh scény. Kostýmy pro pardubického *Othella* navrhla Samiha Maleh. Scénickou hudbu složil Viktor Kracik. Pohybovou spolupráci vedl Lukáš Kratochvíl. Postavu Othella ztvárnil Milan Němec, Desdemonu hrála Veronika Macková, a postavu Jaga hrál Ladislav Špiner. Premiéra se uskutečnila 18. května 2018, odehrálo se třicet jedna repríz.⁴⁰

Následovala pohádka od Jaromíra Sypala *O Vendulce a Vitouškovi* v nastudování Mladého divadelního studia Laik a režii Zdeňka Rumpíka. Hra měla premiéru 27. listopadu 2016 na Malé scéně ve dvoře. Premiéra byla 4. listopadu 2017 a odehrálo se třináct repríz.

Komedie *Hoří, má panenko!* podle filmu Miloše Formana měla premiéru 3. prosince 2016 v Městském divadle. Hru režíroval Petr Novotný, dramaturgie Jana Uherová. Návrh scény vytvořil Ivo Žídek, kostýmy navrhl Roman Šolc. Na hudební stránce inscenace spolupracoval Radek Škeřík. V hlavní roli předsedy dobrovolných hasičů hrál Zdeněk Rumpík. Odehrálo se čtyřicet osm repríz, premiéra se uskutečnila 17. května 2019.⁴¹ Inscenaci bude věnována samostatná kapitola.

Hra německého dramatika Mariuse von Maynburga *Živý obraz* měla českou premiéru 17. prosince 2016 na Malé scéně ve dvoře. Hru, v překladu Michala Kotrouše, režíroval David Šiktanc s dramaturgií Anny Hlaváčkové. Výpravu inscenace vytvořila Juliána Kvíčalová, hudbu složil Michal Vejskal. V hlavních rolích manželského páru hráli Petra Janečková jako Vilma, a Ladislav Špiner jako Michael. Dále hráli Petr Borovec, Jana

---

³⁹ Tamtéž, s. 156.

⁴⁰ Tamtéž, s. 157.

⁴¹ Tamtéž, s. 158.

Ondrušková a hostující Ondřej Kraus. Inscenace v Pardubicích získala Cenu novinářů za rok 2017. Premiéra byla 14. dubna 2018, odehrálo se dvacet pět repríz.⁴²

Groteskní komedie *Třikrát život* od francouzské dramatičky Yasminy Rezy měla premiéru 4. března 2017 v Městském divadle. Hru, v překladu Renaty Vejdovcové, režíroval Milan Schejbal, dramaturgie Jana Pihartová. Návrhy scény a kostýmů vytvořila Kateřina Baranowska. Na hudbě spolupracoval Dalibor Gondík. V hlavních rolích hráli Josef Pejchal a Martina Sikorová jako manželé Henri a Soňa, dále pak Jiří Kalužný a Jindra Janoušková jako manželský pár Hubert a Ines. Odehrálo se sedmnáct repríz. Premiéra byla 10. listopadu 2017.⁴³

Muzikál *Kiss me, Kate* od amerických autorů Belly Spewackové, Samuela Spewacka a Colea Portera v překladu Jiřího Joska měl premiéru 25. března 2017 v Městském divadle. Inscenaci režírovala Kateřina Dušková, dramaturgie Jana Uherová. Návrh scény vytvořil Pavel Kocych, kostýmy navrhla Kristina Matre Křížová. Hudební nastudování vedl Radek Škeřík, choreografie Alena Pešková. V hlavních rolích hráli Petra Janečková jako Lilli Vanessi, a Milan Němec jako Fred Graham. Premiéra byla 14. února 2019 a odehrálo se třicet šest repríz.⁴⁴

Drama *Lovecké scény z Dolního Bavorska* německého dramatika Martina Sperra mělo premiéru 13. května 2017 v Městském divadle. Hru, v překladu Valerie Sochorovské, režíroval Filip Nuckollos, dramaturgie Zdeněk Janál. Kostýmy navrhla Lucie Šperlová, návrh scény vytvořil Lukáš Kuchinka. Scénickou hudbu složil Ondřej Švandrlík. Hlavní roli homosexuála Abrama hrál Petr Borovec. Premiéra byla 22. února 2015, odehrálo se patnáct repríz.⁴⁵

Ve světové premiéře byla 24. června 2017 v Městském divadle uvedena hra Petra Abrahama *Rasputin*. Inscenaci režíroval Petr Novotný, dramaturgie Jana Uherová. Návrh scény vytvořil Ivo Žídek, kostýmy navrhl Roman Šolc. Hudbu k inscenaci složil Ondřej Soukup. Hlavní roli Rasputina hrál Ladislav Špiner, dále Petra Janečková, jako carevna

---

⁴² Tamtéž, s. 159.

⁴³ Tamtéž, s. 160.

⁴⁴ Tamtéž, s. 161.

⁴⁵ Tamtéž, s. 163.

Alexandra Fjodorovna, a Tomáš Lněnička, jako car Mikuláš II. Derniéra byla 12. prosince 2019, odehrálo se třicet dva repríz.⁴⁶

2.3 Sezóna 2017/2018

V sezóně 2017/2018 bylo uvedeno celkem jedenáct premiér. Osm titulů nastudoval stálý herecký soubor, z toho pět v Městském divadle, dva pro Malou scénu ve dvoře a jeden na Kunětické hoře. Oproti předešlým dvěma sezónám se tato vyznačovala menší vyrovnaností, a to jak v rámci zvolených textů od českých nebo zahraničních dramatiků, tak v žánrech uvedených inscenací. Větší prostor byl dán zahraničním dramatikům, od kterých bylo uvedeno pět divadelních her, tři hry byly uvedeny od autorů českých. V této sezóně jasně převládaly inscenace lehčích žánrů. Jediným dramatem, které bylo uvedeno v této sezóně, byl *Kalibův zločin*, podle románové předlohy Karla Václava Raise. Premiéra inscenace byla v dramaturgickém plánu zařazena do pomyslného středu sezóny (polovina prosince). Z pohledu odehraných repríz je divácky neúspěšnějším představením, jež mělo premiéru v této sezóně komedie *Z postele do postele*, která je stále na repertoáru Východočeského divadla Pardubice a získala i řadu ocenění. Druhé místo by zaujímala komedie *Král jelenem*, která byla odehrána v třiceti sedmi reprízách. Mladé divadelní studio Laik nastudovalo tři hry, dvě v Městském divadle a jednu pro Malou scénu ve dvoře.

Zahraněním autorům byl dán tuto sezónu prostor v pěti uvedených představení. Zvoleny byly současné i starší dramatické texty, většinou lehčích žánrů. Na Malé scéně ve dvoře byla uvedena hra *Mohla to být hvězdná chvíle* od Paula Barze. V Městském divadle byla uvedena komedie anglického dramatika Alana Ayckbourn *Z postele do postele*. Premiéru měl i muzikál *Kvítek z horroru* od amerického dramatika Howarda Ashmana s hudbou Alana Menkena. Do repertoáru byla zařazena i hra *Až na věky* současného anglického dramatika Richarda Beana. Uvedena byla i hra *Král jelenem*, jejímž autorem je barokní italský dramatik Carlo Gozzi. Od českých autorů byly v této sezóně uvedeny tři divadelní inscenace. Prostor byl dán dvěma autorům současným a jednomu klasickému textu. Na Malé scéně měla premiéru hra *Commedia finita* od současné české dramatičky Viktorie Hradské. Pardubická inscenace *Tančírna*, která měla premiéru v Městském divadle, vznikla podle scénáře Petra Abrahama. Klasický český autor byl v této sezóně zastoupen Karlem Václavem Raisem a divadelní dramaturgií jeho románu *Kalibův zločin*, který byl také

---

⁴⁶ Tamtéž, s. 164.

inscenací, jež v této sezóně nesla obraz českého venkova na scéně Východočeského divadla Pardubice.

Pokud bychom hledali hlavní téma, které provázelo sezónu 2017/2018, bylo by to jistě manželství, partnerské vztahy a problematiky (ne)opětované lásky a zamilovanosti. Různé podoby manželství a partnerského soužití zobrazovaly inscenace *Z postele do postele*, *Až na věky* a *Kalibův zločin*. V komedii *Z postele do postele* divák sledoval peripetie partnerských a manželských vztahů u čtyř různých párů. Ty se od sebe lišily lidskými povahami, věkem ale i společenským postavením, a od této skutečnosti se odvíjely i jejich problémy a situační zápletky. Inscenace *Až na věky* zobrazovala jedno manželství ve třech různých stadiích – novomanželé, manželská krize a bývalí manželé. Tato tři stadia byla zpodobněna třemi páry herců v odlišných věkových kategoriích. Představení bylo postaveno na dialozích partnerů, které se mezi sebou vzájemně prolínaly, protože příběh se odehrával v hotelovém pokoji, kam spolu manželé pravidelně jezdili a děj tak v určitých momentech probíhal současně a na jevišti bylo všech šest herců. Diváci tak byli svědky různých proměn manželství, od počáteční velké zamilovanosti na líbáncích, přes řešení manželské i existenciální krize, až po dialog postaršího páru, kde bývalí manželé polemizují nad tím, proč jim manželství nevyšlo. Drama *Kalibův zločin* v sobě neslo téma zmanipulovaného, nešťastného manželství a neopětované lásky. Na příběhu této inscenace bylo ukázáno, jak vypadá manželství, do kterého byl jeden z partnerů vmanipulován a druhý do manželství vstupuje bez lásky a jen z vypočítavosti. Manipulace partnerem provázela celé představení, Vojta Kaliba byl manipulován Karlou i Boučkovou. Inscenace odkrývala i problematiku domácího násilí páchaného na mužích, o které se ani v současnosti příliš nemluví, avšak Rais tuto skutečnost viděl už ve své době. Na Vojtovi Kalibovi bylo ze strany Karly i Boučkové pácháno promyšlené a dlouhodobé psychické týraní, které vedlo k rozpadu celého statku, manželství a nakonec i k vraždě.

Láska a zamilovanost byla i tématem muzikálu *Kvítek z horroru* a komedie *Král jelenem*. V *Kvítku z horroru* je stydlivý květinář Seymour zamilován do krásné a zadané dívky Audrey, a snaží se získat její srdce. V komedii *Král jelenem* si chce král Deramo najít manželku, a pomocí kouzelné sochy se snaží zjistit, která ze zájemkyň o sňatek k němu chová upřímnou lásku, a která chce jen moc a majetek. Podaří se mu najít Angelu, která ho opravdu miluje, do té je ale zamilován ministr Tartaglia. Ministr se rozhodne krále zbavit, aby mohl získat srdce Angely (která ho ale odmítá a lásku neopětuje) a královskou moc a majetek. K dosažení svých cílů se ministr nezdráhá použít ani magii, lži a lstivost. Na pozadí hlavní

zápletky se formují i další zamilované páry a jejich milostné problémy. Láska nakonec zvítězí a král Deramo se opět setkává s Angelou.

Silným tématem této sezóny byla také hudba. Jako umělecká složka představení, hrála hudba velkou roli v muzikálu *Kvítek z horroru* a v inscenaci *Tančírna*, kde byl děj vyprávěn jen díky pomoci tance a hudebního doprovodu. Obě inscenace uvedené na Malé scéně ve dvoře spojovalo téma hudby. Představení *Commedia finita* bylo utvářené monology čtyř žen, které vzpomínaly na osobní zážitky a setkání s českou operní pěvkyní Emou Destinnovou. V inscenaci *Mohla to být hvězdná chvíle* se na jednom jevišti setkali hudební skladatelé Johann Sebastian Bach a Georg Friedrich Händel. Divadelní hry uvedené na Malé scéně ve dvoře tedy spojovalo téma českých i zahraničních hudebních velikánů, kteří sice byli ve svých oborech geniální, ale tyto dvě inscenace na ně nahlížely především jako na lidské bytosti, s jejich vlastními niternými pocity a problémy.

Inscenace *Kvítek z horroru* a *Král jelenem* spojoval také fantaskní námět. V *Kvítku z horroru* byl zastoupený obrovskou masožravou mluvící rostlinou, která komunikovala a manipulovala s květinářem Seymourem a chtěla si podmanit svět. V inscenaci *Král jelenem* hrála velkou roli magie a kouzla. Hlavní zápletkou bylo použití kouzla, kterým se člověk mohl přetělit do mrtvého těla jiné bytosti nebo zvířete. Ministr Tartaglia tohoto kouzla zneužil, aby získal tělo krále Derama, a tím i jeho moc a lásku dívky Angely.

Uvedení hudebně-taneční inscenace *Tančírna* přímo souviselo se 100. výročím vzniku Československé republiky. Do dramatického plánu tedy nezapadá přímo tematicky, ale spíše v rámci letopočtu a jeho poctění. Inscenaci je také problematické zařadit z hlediska autora, jelikož pardubická *Tančírna* byla nastudována podle scénáře Petra Abrahama, ale námět pochází od francouzského dramatika Jeana-Clauda Penchenata. V pardubické *Tančírně* herci pomocí tanečních výstupů představovali divákům více či méně známé historické události, které se za sto let v České republice udály a formovaly její současnou tvář.

První premiérou sezóny byl 3. září 2017 v Městském divadle muzikál *Výlet* od anglického dramatika Willyho Russella. Muzikál nazkoušelo Mladé divadelní studio Laik pod režii Zdeňka Rumpíka. Dění byla 24. listopadu 2018, odehrálo se čtrnáct repríz.

Premiéra inscenace *Commedia Finita* od české dramatičky Viktorie Hradské byla 7. října 2017 na Malé scéně ve dvoře. Hru režíroval Petr Novotný, dramaturgie Jana Uherová. Scéna byla vytvořena podle návrhu Ivo Žídka, kostýmy navrhl Roman Šolc. V hlavních rolích

hrály Dagmar Novotná, Jindra Janoušková, Jana Ondrušková a Štěpánka Fingerhutová. Premiéra byla 26. března 2019, odehrálo se dvacet šest repríz.⁴⁷

Komedie anglického dramatika Alana Ayckbourn *Z postele do postele* v překladu Jiřího Joska měla premiéru 21. října 2017 v Městském divadle. Hru režíroval Zdeněk Dušek, dramaturgie Jana Píthartová. Scénu navrhl Jaroslav Máčal, kostýmy byly vytvořeny podle návrhů Kateřiny Hájkové. Scénickou hudbu složil Martin Štědroň. V hlavních mužských rolích hrají Martin Mejzlík, Tomáš Lněnička (původně Milan Němec), Jan Musil a Petr Borovec. V hlavních ženských rolích hrají Ludmila Mecerodová, Petra Janečková, Martina Sikorová a Veronika Malá. Inscenace byla v soutěžní skupině komedií v 19. ročníku GRAND Festivalu smíchu a získala ocenění Komédie diváků a Komédie roku. *Z postele do postele* se také stalo nejoblíbenějším a nejnavštěvovanějším titulem roku 2018 ve Východočeském divadle Pardubice a hra je stále na jeho repertoáru.⁴⁸

Následovala premiéra pohádky *Kašpárek a drak* autorky Dany Bartůňkové v nastudování Mladého divadelního studia Laik. Premiéra byla 19. listopadu 2017 na Malé scéně ve dvoře, hru režíroval Zdeněk Rumpík. Premiéra byla 4. listopadu 2018, odehrálo se šestnáct repríz.

Česká premiéra hry německého dramatika Paula Barze s názvem *Mohla to být hvězdná chvíle* měla premiéru 1. prosince 2017 na Malé scéně ve dvoře. Hru, v překladu Josefa Balvína, režíroval Michael Tarant, dramaturgie Jana Píthartová. Michael Tarant byl také autorem scény a inscenační úpravy. Kostýmy navrhla Ivana Follová a na hudební stránce inscenace spolupracoval Bohuslav Vítek. Autorem světelných a obrazových efektů byl Petr Našic. V hlavních rolích se představili Jiří Kalužný a Tomáš Lněnička, jako skladatelé Johann Sebastian Bach a Georg Friedrich Händel. Premiéra byla 20. ledna 2019, odehrálo se dvacet jedna repríz.⁴⁹

Inscenace *Kalibův zločin* měla premiéru 16. prosince 2017 v Městském divadle. Drama podle románu Karla Václava Raise v dramatinaci Bedřicha Vrbského režíroval Břetislav Rychlík, dramaturgie Anna Hlaváčková. Scéna byla vytvořena podle návrhu Jana

---

⁴⁷ Tamtéž, s. 168.

⁴⁸ Tamtéž, s. 169.

⁴⁹ Tamtéž, s. 170.

Štěpánka, kostýmy navrhla Markéta Sládečková. Hudbu k inscenaci složil Jiří Pavlica a pohybovou spolupráci vedl Ondřej Jiráček. V hlavní roli Vojty Kaliby se představil Milan Němec, Karlu hrála Jana Ondrušková. Premiéra byla 18. prosince 2018, odehrálo se dvacet tři repríz.⁵⁰ Inscenaci bude věnována samostatná kapitola.

Tanečně-herecká inscenace *Tančírna* podle scénáře Petra Abrahama měla premiéru 10. března 2018 v Městském divadle. *Tančírna* vznikla podle námětu inscenace *Le Bal* francouzského divadelníka Jean-Clauda Penchenata. Hru režíroval Petr Novotný, dramaturgie Jana Uherová. Choreografie provázející celou inscenaci vedla Petra Parvoničová. Návrh scény vytvořil Ivo Židek a kostýmy navrhl Roman Šolc. Premiéra byla 25. června 2020, odehrálo se třicet pět repríz.⁵¹

Muzikálová komedie *Kvítek z horroru* měla premiéru 28. dubna 2018 v Městském divadle. Muzikál amerických autorů Howarda Ashmana a Alana Menkena, v překladu Iva T. Havlů, režíroval Petr Gazník, dramaturgie Jana Uherová a Anna Hlaváčková. Návrhy scény a kostýmu vytvořil Aleš Valášek. Choreografie pro inscenaci připravila Lucie Holánková, hudební supervizi vedl Karel Škarka a scénické projekce vytvořil Petr Hloušek. Hlavní roli květináře Seymoura hrál Petr Borovec, dívku Audrey hrála Martina Sikorová. Inscenace v Pardubicích získala Cenu novinářů za rok 2018. Premiéra byla 11. ledna 2020, odehrálo se dvacet devět repríz.⁵²

Hra britského dramatika Richarda Beana *Až na věky*, v překladu Pavla Dominika, měla premiéru 20. května 2018 v Městském divadle. Inscenaci režíroval Radovan Lipus, dramaturgie Jana Pithartová. Scéna byla vytvořena podle návrhu Davida Baziky, kostýmy navrhla Marie Jirásková. Hudbu k inscenaci složil Miloš ORSON Štědroň. V mužských rolích se představili hostující Ladislav Frej, Josef Pejchal a Josef Láska. V ženských rolích hrály Zdena Bittlová, Petra Janečková a Štěpánka Fingerhutová. Premiéra byla 12. dubna 2019, odehrálo se dvacet jedna repríz.⁵³

---

⁵⁰ Tamtéž, s. 172.

⁵¹ Tamtéž, s. 174.

⁵² Tamtéž, s. 176.

⁵³ Tamtéž, s. 177.

Komedie *Král jelenem* italského dramatika Carla Gozziho měla premiéru 16. června 2018 na Kunětické hoře. Hru, v překladu Jaroslavy Bílkové a Zdeňka Digrina, režíroval Marián Pecko, dramaturgie Jana Pithartová. Scénu navrhl Pavol Andraško a návrhy kostýmů vytvořila Eva Farkašová. Pohybovou spolupráci vedla Stanislava Vlčeková a na hudbě a výběru zpěvních textů pracoval Róbert Mankovecký. V hlavních rolích hráli Ladislav Špiner, jako král Deramo, a Milan Němec, jako ministr Tartaglia. Derniéra byla 15. listopadu 2019 v Městském divadle, odehrálo se třicet sedm repríz.⁵⁴

Poslední premiérou sezóny byla 24. června 2018 v Městském divadle inscenace *Ještě se potkáme* v nastudování Mladého divadelního studia Laik. Scénář napsala Kristýna Plešková a byl doplněn pasážemi ze Shakespearovy tragédie *Romeo a Julie*. Hru režíroval Zdeněk Rumpík. Derniéra byla 12. října 2019, odehrálo se sedm repríz.

2.4 Souhrnná analýza

Na základě analýzy dramaturgických plánů tří vybraných divadelních sezón můžeme definovat tendence, kterými se při výběru daných inscenací Východočeské divadlo ubíralo. Začátek sezóny byl vždy zahájen hrou lehčího žánru, převážně komedií. Dále se žánry vybraných inscenací většinou střídají, po komedii následuje drama, popřípadě tragédie. Ve všech třech sezónách byly více zastoupené právě tituly spíše komediálního rázu, nepřevládaly však příliš výrazně. Zastoupeny byly i muzikály (*Kiss me, Kate, Kvítek z horroru*) a hry s pohádkovou tematikou (*Kráska a zvíře, Král jelenem*). Divadelní hry reflektující obraz českého venkova byly zastoupeny třemi inscenacemi (*Konec masopustu, Hoří, má panenka!, Kalibův zločin*).

Zastoupení českých a zahraničních autorů je většinou vyrovnané s občasným příkloněním k zahraničním textům. Prostor byl dán jak klasickým autorům, tak autorům současným nebo méně známým. Pro uvedení méně známých textů byl využit především prostor Malé scény ve dvoře. Vedle inscenovaných komedií a dramát si můžeme všimnout zajímavé tendence v uvádění her, které určitým způsobem reflektují život nebo životní etapu českých nebo zahraničních významných osobností (*Hej, Mistře, Rasputin, Commedia finita, Mohla to být hvězdná chvíle*). Na základě počtu odehraných repríz je jasně patrné, že divácky jsou úspěšnější komedie.

---

⁵⁴ Tamtéž, s. 178.

Podobné tendence můžeme vidět i v následujících sezónách. V sezóně 2018/2019 byly uvedeny premiéry osmi inscenací, z toho šest her v Městském divadle a dvě na Malé scéně ve dvoře. Jistý odklon od předchozích sezón je patrný v zastoupení českých autorů ve výběru zvolených her. V této sezóně byla uvedena pouze jedna česká divadelní inscenace, a to *Tisíce let hudby aneb Baroko pro oko* od Martiny Čechové. Opět převládaly inscenace lehčích žánrů, jmenovitě: *Zamilovaný Shakespeare*, *George Kaplan*, *Velká bankovní loupež* a *Divadelní komedie*. I v této sezóně byl dán prostor jak klasickým autorům, tak současným dramatikům. Premiéru mělo drama Henrika Ibsena *Opory společnosti*, inscenace *Spríznění volbou* od Johanna Wolfganga Goetha i hra *Mikve* současné izraelské dramatičky Hadar Galron. V této sezóně spolupracovalo Východočeské divadlo s režisérem Petrem Novotným, Davidem Šiktancem, Robertem Bellanem, Zdeňkem Duškem a režisérkami Lindou Duškovou a Kateřinou Duškovou. V této sezóně se neobjevila žádná inscenace zobrazující český venkov.

V sezóně 2019/2020 mělo být původně uvedeno sedm premiér, nakonec ale bylo uvedeno pouze šest představení, z toho čtyři inscenace v Městském divadle, jedna na Malé scéně ve dvoře a jedna na Kunětické hoře. Čtyři tituly pocházely od zahraničních dramatiků (*Podivný případ se pesem*, *Až ustane déšť*, *Audience u královny*, *Sherlock v nesnázích*) a dvě hry od českých autorů (*Společenstvo vlastníků*, *Tři veteráni*). Žánrový výběr je vyrovnaný. Prostor dostaly zejména divadelní hry současných dramatiků. Premiéra hry *Pochyby* od současného amerického dramatika Johna Patricka Shanleyho, která se měla uskutečnit v červnu 2020, byla přesunuta na září 2020. V této sezóně Východočeské divadlo spolupracovalo s režisérem Petrem Štindlem, Filipem Nuckollsem, Petrem Novotným a režisérkami Kashou Jandáčkovou a Jankou Ryšánek Schmiedtovou. Ani v této sezóně nebyla uvedena žádná hra zpracovávající obraz českého venkova.

Pro nadcházející sezónu 2020/2021 je připraveno celkem sedm premiér. Pět představení bude uvedeno v Městském divadle a dvě na Malé scéně ve dvoře. Tato sezóna bude vybočovat ze zavedeného schématu především z pohledu rozsáhlejšího zastoupení inscenací českých dramatiků. Východočeské divadlo uvede pět her od českých autorů, a to tituly *Noc na Karlštejně*, *Žitkovské bohyně*, *Normální debil 2*, *Jako břitva* a *Zahradní slavnost*. Dále pak hru současného britského dramatika Martina Crimpa *Venkov* a muzikál *Pekařova žena*. Divadlo bude spolupracovat s režisérem Januszem Klimszou, Petrem Novotným, Robertem Bellanem, Radovanem Lipusem, Petrem Gazdíkem, Břetislavem Rychlíkem a režisérkou Kateřinou Duškovou.

Pokud srovnáme dramaturgické plány analyzované v této kapitole s repertoárem uváděným v předchozích sezónách, kterému je věnována první kapitola práce, můžeme si všimnout určitých proměn, kterými výstavba dramaturgických plánů prošla. Ve srovnání s minulými lety je současný výběr inscenací mnohem vyrovnanější. Znatelně menší prostor je věnovaný muzikálům, obvykle se uvádí pouze jeden za sezónu, ale například v sezónách 2018/2019 a 2019/2020 žádný muzikál nastudován nebyl. K určité rovnováze došlo v rovině žánrové, ale i autorské. Divadlo stále více dává prostor českým dramatikům, vrací se k velkým klasikům, ale dává prostor i současným autorům. V rovině zahraniční tvorby jsou uváděna klasická díla, ale i hry současné se silnými a velmi aktuálními tématy. K režisérům spolupracujícím s pardubickým divadlem již delší dobu (Petr Novotný, Marián Pecko, Michael Tarant) přibyly nové režisérské osobnosti, zejména Robert Bellan, David Šiktanc, Břetislav Rychlík a Kateřina Dušková.

Inscenace pracující se zobrazováním českého venkova jsou tedy v tomto sledovaném období posledních pěti sezón pouze tři – *Konec masopustu* v sezóně 2015/2016, *Hoří, má panenko!* v sezóně 2016/2017 a *Kalibův zločin* v sezóně 2017/2018.

3. Konec masopustu

Inscenace *Konec masopustu* byla uvedena v sezóně 2015/2016, jednalo se o pátou premiéru této sezóny nastudovanou stálým hereckým souborem Východočeského divadla Pardubice. Zkoušení inscenace bylo započato zahajovací zkouškou 6. ledna 2016. Premiéry se konaly 27. a 28. února 2016 v Městském divadle. Odehrálo se celkem dvacet osm repríz. Dniéra v Městském divadle se konala 21. června 2017, ale poslední představení pardubického *Konce masopustu* bylo 14. října 2017 v pražském Divadle v Dlouhé.

V šedesátých letech se formovala mladá umělecká generace, jejíž nástup ovlivnil literární život i drama a divadlo. V popředí zájmu obecnosti stály především malé scény a studiová divadla, a často se jednalo o divadla autorská, která šla proti poetice realismu a pracovala spíše s groteskou, nadsázkou a improvizací. Na scéně těchto divadel docházelo i k mísení žánrů. K tvůrcům této doby patří Ivan Vyskočil, spoluzakladatel Divadla Na Zábradlí. Důležitou scénou bylo divadlo Semafor, kde působil Jiří Suchý a Jiří Šlitr. I výrazné dramatické osobnosti, jako Milan Uhde, Václav Havel nebo Josef Topol byly spojeny s malými divadly. Tyto osobnosti spojoval odvrát od kladných řešení a od zdánlivé realističnosti.⁵⁵

První divadelní hrou Josefa Topola byl *Půlnoční vítr*, který měl premiéru 1. března 1955 v Armádním uměleckém divadle v režii E. F. Buriana. Následovala hra *Jejich den*, kterou psal Topol pro Národní divadlo, kde měla 4. října 1959 premiéru v režii Otomara Krejči. *Konec masopustu* byl poprvé uveden 27. dubna 1963 v olomouckém Divadle Oldřicha Stibora v režii Jiřího Svobody a Otomara Krejči. V roce 1965 založil Josef Topol společně s Otomarem Krejčou, Karlem Krausem, Janem Třískou a Marií Tomáškovou Divadlo za branou. Topol se stal kmenovým dramatikem tohoto divadla a vytvořil pro něj divadelní hry *Kočka na kolejích* (1965), *Slavík k večeři* (1967), *Hodina lásky* (1968) a *Dvě noci s dívkou aneb jak okrást zloděje* (premiéra nebyla povolena). V roce 1972 bylo Divadlo za branou na základě ministerského výnosu administrativně zrušeno. Dále Josef Topol napsal divadelní hry *Sbohem, Sokrate!*, *Stěhování duší* a *Hlasy ptáků*.⁵⁶

---

⁵⁵ LEHÁR, Jan. *Česká literatura od počátků k dnešku*. 2. dopl. vyd. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2004. Česká historie. s. 807–819.

⁵⁶ TOPOL, Josef. *Josef Topol a Divadlo za branou*. V tomto celku 1. vyd. Praha: Český spisovatel, 1993. s. 417–425.

Konec masopustu v sobě skrývá několik významových rovin. David Kroča je definuje jako rovinu realistickou a metaforickou. Realistická rovina zobrazuje konkrétní situaci, a to kolektivizaci vesnice. Děj se odehrává na začátku 60. let v nejmenované vesnici, Topol ve hře zúročil svou znalost života na venkově, kde vyrůstal. Dobový kontext kolektivizace ale tvoří pouze pozadí pro hlubší téma, kterým je degradace starých hodnot. Končící masopustní veselí se prolíná s osudem posledního soukromého rolníka Krále, a tím vzniká metaforická rovina hry. Kroča si dále všímá dvou nejsilnějších motivů, které se ve hře objevují, a to motivu smrti a lásky. Motiv smrti je neustále přítomný a provází děj od začátku až do konce. Motiv lásky je obsažen především ve vztahu Marie a Rafaela, a otcovské lásky sedláka Krále k jeho dětem Marii a Jindřichovi. Kroča se zamýšlí i nad různými funkcemi, které v sobě mohou nést masopustní maškary, od vytváření napětí mezi realistickou a symbolickou rovinou, až k funkci antického chóru. Autor si všímá i promluv maškar, které působí, jako kdyby měly magickou atmosféru a moc.⁵⁷

Topolovo básnické drama *Konec masopustu* bylo na scéně Východočeského divadla poprvé uvedeno už v sezóně 1963/1964. Inscenaci tehdy režíroval Jaroslav Novotný a Helena Glancová. Roli Jindřicha hrál Karel Pospíšil, Marii hrála Bohumila Dolejšová. Postavu Husara nastudoval Josef Somr a holiče Smrtáka hrál Alexej Gsöllhofer. Inscenace byla dobovou kritikou velmi dobře hodnocena, herecky zaujal kritiky zejména Husar v nastudování Josefa Somra.⁵⁸

Konec masopustu byl první inscenací, kterou pro Východočeské divadlo Pardubice nastudoval režisér Břetislav Rychlík. Na inscenaci spolupracoval se scénografem Jánem Zavarským, kostýmní výtvarnicí Evou Jiříkovskou a dramaturgem Zdeňkem Janálem. Scénickou hudbu vytvořil Petr Hromádka a pohybovou spolupráci vedla Hana Achilles.

Břetislav Rychlík ve svých režiiích často pracuje s venkovskou tematikou, a to jak s dramaty, tak i dramaturgiemi literárních předloh. *Rok na vsi* bratří Mrštíků uvedl na scéně Městského divadla v mostě (1996), v Divadle Jána Palárika v Trnavě (*Rok na dedine*, 2002) a v Jihočeském divadle České Budějovice (2011). V roce 2004 režíroval v Divadle Jána Palárika v Trnavě hru Josefa Gregora Tajovského *Statky – zmätky*. Pro scénu Národního divadla v Brně upravil a zrežíroval inscenaci *Gazdina roba*, která byla uvedena v roce 2009.

---

⁵⁷ KROČA, David. *Poetika dramatu a básně Josefa Topola*. Brno: Paido, 2005. s. 22–31.

⁵⁸ JIŘÍK, Jan. *Před oponou, za oponou: osobnosti Východočeského divadla Pardubice 1909–2009*. Pardubice: Východočeské divadlo Pardubice, 2009. s. 91.

K divadelním hrám zobrazující prostor venkova, které Rychlík režíroval, se řadí i jeho dvě pardubické inscenace, a to *Konec masopustu* (2016) a *Kalibův zločin* (2017).⁵⁹

Obsazení *Konce masopustu* bylo rozsáhlé, v inscenaci hrálo sedmnáct členů stálého hereckého souboru Východočeského divadla, tři externisté a pět hudebníků. Hlavní roli sedláka Františka Krále hrál Martin Mejzlík, jeho syna Jindřicha hrál Petr Borovec, Královu dceru Marii hrála Jana Ondrušková. Roli holiče Smrtáka ztvárnil Milan Němec, postavu Cihláře nastudoval Petr Dohnal. Jindra Janoušková hrála Věru. Zdena Bittlová nastudovala postavu Paní Pražky, jejího vnuka Rafaela hrál Josef Láska. Dále hráli Josef Pejchal (Husar), Jan Musil (Petr), Zdeněk Rumpík (Předseda), Alexandr Postler (Tajemník) a Veronika Macková (Anežka a maškara v průvodu, původně roli nazkoušela a hrála Petra Janečková). Herci byli obsazeni i do rolí maškar v průvodu: Ludmila Mecerodová (ženich), Ladislav Špiner (nevěsta), Tomáš Lněnička (Michal, maškara s bubnem) a Martina Sikorová (kobyła). Další postavy maškar byly obsazeny externisty, součástí maškarního průvodu byla i kapela, sestávající z pěti muzikantů, kteří hráli na trubku, housle, akordeon, tubu a buben.

První písemné doklady o oslavách masopustu pocházejí ze 13. století, jejich původ ale bude zřejmě ještě mnohem starší. Později byly masopustní oslavy zahrnuty mezi církevní svátky, a tím bylo vymezeno i jejich trvání, které trvá od Tří králů do začátku postní doby, nejvíce je však spojované s posledními třemi dny, kdy toto období končí. V moravském nářečí se masopust označuje jako fašank, fašinek nebo ostatky. Tento svátek byl oblíbený mezi chudinou i nejvyššími společenskými vrstvami, a nikdy se ho úplně nepodařilo přizpůsobit liturgickým nárokům, lidé se chtěli svobodně bavit. Na našem území se oslavy masopustu konaly tři dny, a to ve čtvrtek, neděli a úterý. Ve čtvrtek se ve velké míře jedlo a pilo, aby byl člověk pak celý další rok silný. V neděli se pořádaly taneční zábavy, tancovačky a plesy, které bývaly i tematicky zaměřené nebo určené pro specifickou skupinu lidí (nezadaní, vdané ženy, ženatí muži). Oslavy vrcholily v úterý, kdy se konal průvod maškar, který byl většinou zakončen další taneční zábavou a konzumací jídla a pití, oslavy však musely skončit nejdéle do půlnoci. Průvod masopustních maškar chodil vesnicí a bavil obyvatele, tančil, zpíval a tropil si žerty ze sousedů. Masky byly velmi rozmanité, většinou inspirované zvířecí podobou. Podoba masek a složení masopustního průvodu se lišily, každá maska měla charakteristický způsob chování a svou symboliku. K tradičním maskám patří

---

⁵⁹ RYCHLÍK, Břetislav. *Sestup ke kořenům: divadlo jako hledání jedinečnosti lidské identity*. Brno: Janáčková akademie múzických umění v Brně ve spolupráci s nakladatelstvím Větrné mlýny, 2019. s. 257–262.

medvěd, kobyla, Žid nebo bába s nůši. Dále se mohla objevit maska nevěsty, Slaměného, Masopusta, Laufra, Turka, kominíka nebo rasa. Používaly se i masky různých řemeslníků nebo uniforem. Součástí průvodu jsou i hudebníci. V minulosti se za maskary mohli převlékat jen muži, většinu masek si vytvářeli sami účastníci průvodu z dostupných materiálů (textilie, papír, kůže, sláma, dřevo, peří, atd.) Průběh masopustního veselí, oslav i obyčejů se často lišil a různé kraje, ale třeba i jen vesnice měly svá specifika. Smažilo a peklo se masopustní pečivo: koblihy, šišky, boží milosti, věnce a vrkoče. Po skončení oslav následovalo čtyřicet dnů půstu, pomyslná příprava na Velikonoce.⁶⁰

Režisér Břetislav Rychlík ve své pardubické inscenaci *Konce masopustu* chtěl dát prostor především hlavnímu niternému tématu a upozadit tak politický rozměr hry. Do popředí se tak dostal konflikt jedince se zmanipulovaným davem a téma odpovědnosti a zápasu o lidské hodnoty. Rychlík chtěl ze scénáře vyškrtnout celou poslední scénu lidového soudu, a protože ho s Josefem Topolem pojilo dlouholeté přátelství, chtěl jeho osobní souhlas a Topol s návrhem souhlasil. Inspirací pro zhudebnění výstupů maškar byla melodičnost básnického jazyka a skutečnost, že Josef Topol zpíval v kostelním sboru. Výstupy byly doplněné stylizovaným pohybem chóru a živou hudbou, kterou průvod doprovázelo pět muzikantů. Výběr hudebních nástrojů měl připomínat složení vesnické kapely. Rychlík původně chtěl, aby celý prostor jeviště symbolizoval pole, ale vzhledem k tomu, že značná část hry se odehrává v interiéru, museli se scénografem přijít na kompromis. Pole se stalo základním scénografickým prvkem a k odlišení interiérových scény sloužil velký rám vyplněný síťovinou. Díky průhlednosti materiálu tak bylo možné pozorovat pohyb maškar na šikmě a horizontu. Ve spojení pole (jeviště s bílou textilií) a pneumatik, které pole lemovaly, Rychlík znázornil metaforu vztahu ke krajině. Režisér se zabýval i metaforou dvojích masek, tedy masek maškar v průvodu, a masek občanů v životě, tedy falše. Výtvarné pojetí masopustních masek bylo posunuto k abstraktnějším znakům, a opakoval se zde motiv pneumatik, který odkazoval na scénu. Inspiraci pro podobu masek muzikantů v průvodu maškar našel Rychlík v masopustních maskách ve Slovinsku (okolí města Ptuj). Režisér přikládal velkou váhu i pohybové složce inscenace, především pohybům maškar a průvodu

---

⁶⁰ VONDRUŠKOVÁ, Alena. *České zvyky a obyčeje*. Praha: Albatros, 2004. Oko (Albatros). s. 45–72.

jako celku, které se měly inspirovat divadelností lidového rituálu. Herecký projev protagonistů byl založen na kontrastu autentického herectví a bohatého básnického jazyka.⁶¹

Návrh scény pro pardubický *Konec masopustu* vytvořil Ján Zavarský. Na jeviště byla v zadní části umístěna zešíkmená plocha, která se svažovala směrem k forbíně. Jeviště bylo potaženo bílou textilií a posypáno slámou. Z obou stran šikmé plochy byly naskládány černé pneumatiky. K odlišení interiérových a exteriérových scén sloužil velký dřevěný rám ve tvaru čtverce, který byl vyplněn průhlednou síťovinou. Tento rám byl spouštěn a zase vytahován podle střídání dějiště scén. Zešíkmená plocha v zadním plánu představovala pole sedláka Krále. Ostatní části scény byly na jeviště přinášeny podle situace. Prostor národního výboru byl naznačen vyrovnáním černých dřevěných lavic v levé části a stanicí rozhlasu v pravé části jeviště. Prostor holičství byl vytvořen donesením černého holičského křesla. Lavice také symbolizovaly vnitřní prostory domů. Vnitřek Králova statku byl naznačen spuštěním dřevěné stěny z prken s průchodem. Důležitým prvkem byla černá dřevěná rakev s bílou krajkovou aplikací, kterou holič Smrt'ák zapůjčil maškaram. Rakev měla dno se zrcadlem, které při líčení Jindřicha sloužilo jako zrcadlo v holičském salónu. V rakvi byl poté maškarami nošen Jindřich, který měl dělat maškaru blázna. V druhé půli představení byl na jeviště k pravé lóži postaven červeno-bílý skútr.

Návrhy kostýmů a masek vytvořila Eva Jiříková. Kostýmy by se daly pomyslně rozdělit do třech kategorií podle postav: „civilní“ kostýmy, masky a kostýmy maškar a kostýmy pro hudebníky. Jednotícím prvkem všech kostýmů bylo použití kožešiny. Kostýmy postav, které se neúčastnily maškarního původu, byly laděny do bílé, černé a odstínů hnědé a šedé barvy. Byly použity spíše silnější materiály a kůže. U ženských postav převládaly tmavé odstíny látek a kožešin. Mariiny šaty byly doplněné kožešinovými palčáky, beranicí a černými holínkami. Na sukňě paní Pražky a Věry byla použita kožešina s krátkým vlasem. Pánské kostýmy se většinou skládaly z kalhot, košile a saka. Tajemníkův kostým tvořilo tmavé kožené sako a kožené krat'asy. Holič Smrt'ák měl přes civilní oděv oblečen bílý plášť z lesklého materiálu podobnému latexu. Předseda byl oblečen v béžovém obleku z lesklého materiálu s koženými klopami. Oproti tomu František Král byl oblečen do prostého černého saka s černými kalhotami, bílou košilí a černými holínkami. Kostýmy maškar byly velice výrazné a stylizované. Kostým Husara se skládal z červených kalhot a bundy s potiskem

---

⁶¹ RYCHLÍK, Břetislav. *Sestup ke kořenům: divadlo jako hledání jedinečnosti lidské identity*. Brno: Janáčková akademie múzických umění v Brně ve spolupráci s nakladatelstvím Větrné mlýny, 2019. s. 123–159.

kostry lidského trupu, vysoké černé čepice s kožešinou a holínek. Byly použity mohutné sukně, většinou z lesklého stříbrného materiálu. Dále byly použity krátké i dlouhé kožichy v různých barvách. Maškary medvěda a slaměného panáka měly masky z černého plastového materiálu se vzorkem připomínající pneumatiku. Maškara nevěsty měla na hlavě bílou pneumatiku s bílými květy a stužkami z pohřebních věnců s nápisy. Častým motivem byla lebka nebo kostra, která se opakovala na kostýmech maškar a obrovskou lidskou lebku měl jako masku i holič Smrt'ák. Jednotčím prvkem kostýmů muzikantů byla zelená a červená barva. Měly velké sukně z plastového materiálu a výrazné pokrývky hlavy z kožešiny a peří.

Hudbu k pardubickému Konci masopustu vytvořil Petr Hromádka. Inscenaci doprovází kapela i nahraná scénická hudba. Kapela se skládala z pěti muzikantů, kteří hráli na trubku, housle, akordeon, tubu a buben. Muzikanti byli součástí masopustního průvodu. Hudebně doprovázeli každý výstup maškar, tvořili hudební podklad stylizovaného pohybu a rytmizované řeči maškarního průvodu a Husara. Na trubku byla zahrána píseň *Už mně koně vyvádějí* při poslední scéně představení, kdy Král klečí u mrtvolý svého syna Jindřicha. Scénická hudba byla použita při předělech scén s odlišnou atmosférou a doprovázela emočně silné výstupy, například vzpomínání paní Věry na mladého cihláře, dialog Krále s Věrou nebo dialog Krále s Jindřichem, když ho oblékal k muzice.

Na pohybové složce inscenace *Konce masopustu* spolupracoval Břetislav Rychlík s Hanou Achilles. Stylizovaného pohybu bylo využito hlavně u masopustního průvodu. Stylizace byla využita při chůzi, tancích a i veškerých pohybech a gestech. Pohyb přímo souvisel s rytmizovanou řečí, popřípadě s hudbou. Při scéně vesnické tancovačky, kdy na forbíně probíhaly dialogy, se všechny postavy v zadním plánu pohybovaly zpomaleně, ať už při tanci nebo jiné činnosti. Pohybová stylizace maškar byla zrušena až v okamžiku, kdy bylo objeveno mrtvé tělo Jindřicha.

Břetislav Rychlík obsadil postavy maškar z velké části hlavně herci. Přikládal maškarnímu průvodu velkou váhu, pojal ho jako jádro inscenace plnící funkci antického chóru. Scény byly náročné i díky rytmizované řeči, stylizovaným pohybům a mohutným kostýmům. Pardubická inscenace *Konce masopustu* byla první, ve které chyběl poslední obraz, kdy se konal lidový soud nad Rafelem. Rychlík po domluvě s Josefem Topolem celý

poslední obraz vyškrtl, inscenace tedy končila odnesením mrtvého Jindřicha k jeho otci na statek.⁶²

V Konci masopustu se střetávají dvě tváře venkova – na jedné straně velmi starý zvyk slavení masopustu, který odkazuje k zachovávání tradic a na straně druhé (násilné) měnění podoby venkova, které na tradice nebere ohled. Lidské hodnoty se mění a nic už není jako dřív. Jediný František Král se odmítá podvolit a nechce si svou půdu, a tedy i své hodnoty nechat vzít. Králův kus země symbolizuje vše, co je pro něj důležité – rodinu, odkaz předků, mravní zásady a pevný charakter. To, čeho se ostatní vzdali, se on vzdát nechce, protože tím by byly hodnoty zničeny. Měnění se podoba venkova byla naznačena i v kostýmech a scéně. Tradiční podoby kostýmů byly přetvořeny do stylizovaných masek s prvky odkazujícími ke změně života na venkově. I podoba scény, která byla jednoduchá až neosobní, symbolizovala měnění se prostor pro venkovský život. Použití motivu pneumatik na kostýmech maškar i na scéně poukazovalo na vkrádání se nových, ale ne dobrých hodnot do existence lidí a tím i řádu přírody.

---

⁶² GREGOROVÁ, Gabriela. „Setkání s krásným textem je pro divadlo sváteční chvíle“. *Mladá fronta DNES*. 29. 2. 2016.

4. Kalibův zločin

Inscenace *Kalibův zločin* byla uvedena v sezóně 2017/2018, jednalo se o čtvrtou premiéru této sezóny odehranou stálým hereckým souborem Východočeského divadla Pardubice. Zkoušení inscenace bylo započato zahajovací zkouškou dne 24. října 2017. Premiéry se konaly 16. a 17. prosince 2017 v Městském divadle. Odehrálo se celkem dvacet dva repríz. Derniéra byla 18. prosince 2018 v Městském divadle.

Karel Václav Rais se narodil v Lázních Bělohrad a vystudoval učitelský ústav v Jičíně. Jako učitel působil v Trhové Kamenici, Hlinsku a poté v Praze. Patřil mezi zakladatele a redaktory časopisu *Zvon*, a mezi jeho přátelé patřili například Jirásek, Klášterecký, Thomayer nebo Winter. V začátcích se věnoval převážně tvorbě pro děti a mládež, poté se začal věnovat satirickým epigramům, které uveřejňoval pod pseudonymem Prokop Bodlák. Největšího úspěchu se ale dočkaly jeho realistické venkovské povídky a romány.⁶³

Inscenace *Kalibův zločin* je dramatizací stejnojmenného románu Karla Václava Raise, který vydal v roce 1895. Rais je jednou z hlavních osobností české realistické literatury, ve svých prózách zobrazoval především prostředí české vesnice. *Kalibův zločin* patří k jeho vrcholným románům s dramatickým příběhem a velmi detailním vykreslením psychologie postav. Tento román patří do jednoho ze tří proudů Raisovy venkovské prozaické tvorby, které jsou definovány charakteristikou a jednáním hlavních hrdinů. V centru jedné části stojí většinou plachý dobrák, který musí snášet zlé ústrky lidí (zvláště rodiny), což vede většinou k tragickému konci, do tohoto proudu spadá *Kalibův zločin*. Druhou část tvoří idyly, které většinou končí šťastně, a patří mezi ně kupříkladu *Zapadlí vlastenci* (1894) nebo *Pantáta Bezoušek* (1897). Třetí a nejrozsáhlejší část tvoří díla, v jejichž centru stojí dobrý člověk, který se snaží hájit sám sebe i hodnoty, které jsou pro něj nejdůležitější. V této části jsou hlavními kladnými hrdiny Raisových próz především staří lidé. V povídkovém cyklu *Výminkáři* (1891) to jsou staří lidé, kteří se stávají obětmi svých chamtivých příbuzných, kterým ale i přesto chtějí pomoci. Hlavním hrdinou Raisova největšího psychologického románu *Západ* (1898) je stárnoucí farář Kalous. Rais v těchto dílech dokázal stavbou vět přiblížit dialogy mluvené řeči.⁶⁴

---

⁶³ OTRUBA, Mojmir a HOMOLOVÁ, Květa, ed. *Čeští spisovatelé 19. století: studijní příručka*. Praha: Československý spisovatel, 1971. s. 164–165.

⁶⁴ LEHÁR, Jan. *Česká literatura od počátků k dnešku*. 2. dopl. vyd. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2004. Česká historie. s. 372–375.

Jednalo se o druhou inscenaci, kterou Břetislav Rychlík ve Východočeském divadle režíroval. Inscenace byla nastudována podle scénáře Břetislava Rychlíka, který vycházel z dramatisace Raisova *Kalibova zločinu* Bedřichem Vrbským. Na *Kalibově zločinu* Břetislav Rychlík spolupracoval se scénografem Janem Štěpánkem, kostýmní výtvarnicí Markétou Sládečkovou, hudebníkem Jiřím Pavlicou a dramaturgyní Annou Hlaváčkovou. Pohybovou spolupráci vedl Ondřej Jiráček.

Bedřich Vrbský svou dramatisaci *Kalibova zločinu* dokončil v roce 1956, ale uvedení se inscenace dočkala až o mnoho let později. Poprvé bylo drama uvedeno v roce 2012 režisérem J. A. Pitínským ve Slováckém divadle. Při vlastní dramatisaci Břetislav Rychlík vycházel z textu Vrbského, ale pracoval s postupy autorských a studiových divadel. Rychlík vidí *Kalibův zločin* jako velmi moderní a nadčasový dramatický příběh, který ukazuje následky rezignace na základní mravní hodnoty. Ukazuje téma lidské bezcitnosti, manipulace, sociálních problémů a drsnost obnažených mezilidských vztahů. Režisér po hercích požadoval absolutně věrohodné jednání a pravdivost. Předlohu obohatil obrazností, snovými scénami a paralelními ději. Rychlík si všímal, jak Rais pracuje s ročními obdobími a s nimi spojenými pracemi na hospodářství, přírodními prvky a církevními nebo lidovými obyčeji. Tyto pasáže v inscenaci zastupovalo využití scénické hudby a písní. Texty písní pocházely ze sbírek Pavla Krejčího, Jána Kollára a z Guberniální sbírky. V rámci podoby scénografie měl Rychlík několik požadavků, a to narušit idylu venkovského realismu a najít prostor, kde by se mohlo odehrávat několik dějů, a který by zároveň vytvořil po výtvarné stránce řešení scény metaforu. Prvotní inspirací k podobě kostýmů byla Rychlíkova cesta do Ameriky, kde ho v indiánském muzeu zaujal život horských indiánů a jejich styl oblékání. Konečnou inspirací pro návrhy kostýmů ale byly fotografie venkovských obyvatel Bruntálska, které v 70. letech nafotil Jindřich Štreit. Z české lidové tradice vycházely masky Perucht, které byly přítomny u všech mezních situací v ději inscenace. V rámci pohybové stránky inscenace považoval Rychlík za klíčové, aby bylo jednání postavy autentické a celistvé, a to od duševního stavu po řeč těla. Pohybovou stylizaci využíval u snových scén, zobrazování rituálů a u výstupů starého Kaliby, které byly v pomalejším temporytmu.⁶⁵

V inscenaci bylo obsazeno třináct herců ze stálého hereckého souboru Východočeského divadla, hostující Kristýna Hulcová a pět externistů. Hlavní roli Vojtěcha

---

⁶⁵ RYCHLÍK, Břetislav. *Sestup ke kořenům: divadlo jako hledání jedinečnosti lidské identity*. Brno: Janáčkova akademie múzických umění v Brně ve spolupráci s nakladatelstvím Větrné mlýny, 2019. s. 161–190.

Kaliby hrál Milan Němec, jeho otce hrál Martin Mejzlík. Do role Karly byla obsazena Jana Ondrušková, její matku Boučkovou hrála Romana Chvalová. Vojtěchovu sestru Nánu Nedomlelovou hrála Petra Janečková, jejího muže Nedomlela Josef Pejchal. Roli Manky Smržové, druhé Vojtěchovy sestry, hrála Martina Sikorová, jejího muže Smrže hrál Ladislav Špiner. Sestru Karly, Marii Konopáčovou hrála Kristýna Hulcová, do role Konopáče, jejího muže byl obsazen Petr Borovec. Dále hráli Petr Dohnal (Kukelka), Alexandr Postler (Bouček), Josef Láska (Rachota) a Jan Hyhlík (dozorce vězňů). Role vesničanů byly obsazeny externisty.

Inscenace se pevně drží Raisovy románové předlohy. Největší změna oproti předloze je až v závěru představení, v románu Vojtěch zabije pouze svou ženu Karlu, ale v inscenaci motykou zavraždí i Rachotu. Poté se Vojtěch Kaliba zhrouť a na scéně zůstane stát jen Boučková. Vražda Karly a Rachoty je metaforicky naznačena zaseknutím motyky do bílých pytlů s bramborami, po zásecích z pytlů vytékala červená tekutina symbolizující krev. Dále je v inscenaci mírně upozaděna postava Smrže a Konopáče, ale i když jim byl dán menší prostor, jsou charaktery jejich postav díky hereckému uchopení dobře rozpoznatelné. Rychlík do inscenace také přidal tři Peruchty, které se objevují v určitých místech děje během celé inscenace a předznamenávají nadcházející osudovou nebo špatnou událost. Po scéně vraždy a Vojtova zhroucení (smrti) se otevřely vrata, za kterými stály Peruchty, a jedna z nich v rukách držela hořící chléb. Dále byla velmi neobvykle pojatá scéna, kdy se Vojta vrací z vězení domů, která se prolínala s pohřbem starého Kaliby, a zároveň se vzpomínkou na Vojtovu svatbu s Karlou. Rodina a vesničané se scházeli k poslednímu rozloučení se zesnulým, a obřad byl doprovázen písní *Člověče kdož jsi kolivěk*. Kněz ukončuje pohřeb a scéna se mění ve svatební vzpomínku, kdy kněz Vojtu a Karlu oddává. Karlin svatební slib je zakončen slovem „amen“, který ale vykřikl starý Kaliba, náhle jakoby probuzený ze smrti. Následoval stylizovaný tanec za písně *Řehtej, mi řehtej*. Boučková své dceři nasadila masku znázorňující koňskou hlavu (stejnou, jako mají Peruchty).

Břetislav Rychlík po uvedení *Konce masopustu* už původně žádné venkovské drama ve VČD režírovat nechtěl. Důvodem byla obava, že by se v Pardubicích mohl začít profilovat jako režisér pouze venkovských dramát. Rychlík ale zastává názor, že by se měla uvádět díla, která se málo hrají a díla, která souvisí s regionem, kde se divadlo nachází. I z těchto důvodů se spoluprací na *Kalibově zločinu* souhlasil. Rychlík vycházel z dramatisace *Kalibova zločinu*

Bedřichem Vrbským, který ale doplnil o obrazy, které mu v původní verzi chyběly.⁶⁶ Ve scénáři jsou většinou použité zcela stejné repliky (bez změny slov nebo slovosledu), jako v románové předloze, což ukazuje Raisův talent pro dramatickou výstavbu dialogů.

Návrh scény pro inscenaci *Kalibův zločin* vytvořil Jan Štěpánek. Celé jeviště bylo potaženo šedou látkou s fleky. Scéna přímo neodkazovala k žádnému časovému zasazení děje hry. Dominantou scény byla stěna s dveřmi a posuvnými vraty. V horní části stěny byly nainstalovány dvě světelné jednotky připomínající pouliční lampy. Dveřmi se na jeviště vcházelo za běžných situací, zatímco prostor vrat byl využit více metaforicky. Vraty byla vynášena mrtvola Vojtěchovy matky, přicházel tudy Vojta a Karla na svatební obřad a vraty byla Vojtou vyhozena Boučková ze stavení. Prostor před stěnou směrem do hlediště znázorňoval světnici. U pravého portálu stála kovová klec, která sloužila nejprve jako spíž a poté jako Kalibova vězeňská cela. Na jevišti stál velký stůl s židlemi a stará postel. Dále scénu doplňovaly uschlé stromky bez jehličí a sklenice se zavařenými okurkami. V tomto prostoru se odehrával celý hlavní děj představení. Scéna se postupem děje měnila, postupně se stávala více a více chaotickou a neuspořádanou. Dalo by se říci, že rozpad scény symbolizoval i rozpad celého Kalibova hospodářství, jeho života a lidských hodnot. Nad stěnou vedla lávka, kde se odehrávaly situace doplňující děj, zde byl především prostor pro znázornění vesnických zvyků a tradic spojených s ročním obdobím nebo křesťanskými svátky. Na lávce se odehrávalo strojení Karly do svatebních šatů, zpívali zde koledníci o Vánocích a byly zde pohybově naznačeny oslavy masopustu. Na lávce stál i smuteční zástup při smrti a obřadu pohřbu starého Kaliby.

Návrhy kostýmů pro pardubický *Kalibův zločin* vytvořila Markéta Sládečková. Podobně jako scéna, ani kostýmy neměly přímé dobové zasazení. Sjednocujícím prvkem kostýmů bylo použití studené palety barev, zejména modré barvy. Součástí kostýmu každé postavy byl alespoň jeden modrý prvek. V kostýmech se spojovaly různé styly oděvů, například byly použity tepláky a vlněné vestičky, ale i krojové sukně nebo živůtky s výšivkou. V kontrastu s kostýmy všech postav jsou oděvy Karly a Boučkové, které působí mnohem slavnostněji a bohatěji. Jejich kostýmy se liší i barevně, byly na ně použity světlejší barvy. Od příchodu na Kalibův statek na jejich šatech převládá růžová barva. Do kontrastu byly v druhé půlce představení postaveny i kostýmy Vojtěcha, který byl oblečen v pracovních „montérkách“ a Karly, která na sobě měla pastelově růžovou spodní košilku. Stylizace

---

⁶⁶ GREGOROVÁ, Gabriela. Maryša, ale naruby. *Mladá fronta DNES*. 18. 12. 2017.

kostýmů se projevila i při scéně svatby a u Perucht. Na svatbě měli ženské postavy sukně a mužské postavy zástěry z plastového ubrusu modré barvy s růžovými květy. Peruchty byly oblečeny do světlých dlouhých plášťů a na hlavě měly masku symbolizující koňskou hlavu, masku zdobil dlouhý bílý závoj.

Na hudební stránce *Kalibova zločinu* spolupracoval Břetislav Rychlík s Jiřím Pavlicou. Režisér chtěl, aby v inscenaci byly použity východočeské písně, a po jejich vyhledání je předal Jiřímu Pavlicovi, který je upravil, popřípadě napsal novou melodii.⁶⁷ V inscenaci zazněly i písně, které jsou přímo zmíněné v Raisově románu, například *Kumburskej zámeček*, *Řehtej, mi řehtej* nebo *Bůh vás žehnej můj tatíčku*. Písně byly použity hlavně při scénách liturgických obřadů a o Vánocích a byly zpívány sborově. Na svatbě Karly a Vojtěcha zazněly písně *Řehtej, mi řehtej* a *Bůh vás žehnej můj tatíčku*. Vánoční koledníci na lávce zpívali koledy *A v tom obecním chlévě*, *Náš pantáto rozmilý* a *Poslán jest od Boha anděl*. Při posledním rozloučení se starým Kalibou byla zpívána píseň *Člověče, kdož jsi kolivěk*. Dále byly použity písně *Na kopečku u stařečků*, *U Vidovic je stará suširna*, *Hoši co je lepší*, *Člověče mizerný* a *Kumburskej zámeček*. Při tvorbě scénické hudby použil Pavlica zvukové motivy každodenního vesnického života – štěkot psa, tikot hodin, tlučení cepů, zvuk srpu při sečení, zvuk broušení kosy nebo hučení telegrafních drátů. Místy poněkud drsně znějící scénická hudba znázorňující každodenní život na vesnici tak působila kontrastně k hudbě písní. Postava Boučkové měla vlastní hudební motiv, který zazněl, když vstupovala na scénu.

Pohybovou spoluprací při přípravě *Kalibova zločinu* vedl Ondřej Jiráček. Stylizované pohyby byly zakomponovány hlavně do scén doprovázejících hlavní děj hry, a do scén znázorňujících tradice a obřady, které souvisejí s křesťanskou vírou. Nejvýraznější pohybová stylizace byla použita ve scéně strojení Karly do svatebních šatů, při svatbě Vojtěcha a Karly, svatebního veselí a jejich následné cesty na Kalibův statek. Dále pak při naznačování oslav masopustu a ve všech pohybech Perucht. Velmi výrazná pohybová stylizace byla zahrnuta i do scény, kdy se Vojta Kaliba vrací z vězení na statek, kde se právě koná poslední rozloučení s jeho otcem.

V *Kalibově zločinu* byl obraz venkova zahrnut do všech složek inscenace. Odrážel se ve scéně, kostýmech i hudbě. Samotný hlavní děj byl doplněn častými obrazy z venkovských

---

⁶⁷ GREGOROVÁ, Gabriela. Maryša, ale naruby. *Mladá fronta DNES*. 18. 12. 2017.

zvyků a tradic. Jednalo se hlavně o vyobrazení vesnických obyčejů, tradic souvisejících s životem na venkově a jeho přírodním koloběhem a vykreslení zvyků, které se pojí s křesťanskými svátky a církevními obřady. To bylo patrné už v první scéně, kdy Kalibovy sestry omývaly na posteli nohy mrtvé matce. Tato zobrazení byla obsažena i ve scéně strojení Karly do svatebních šatů a následného svatebního veselí, které bylo dokresleno písněmi *Řehtej, mi řehtej* a *Bůh vás žehnej můj tatíčku*. Ve scéně o Vánocích zpívali koledníci na lávce koledy, zatímco hlavní postavy pouštěly ve starém lavoru skořápky a chystaly se do kostela na mši. Následovala silná scéna půlnoční mše, ve které všechny postavy na jevišti zpívaly píseň *Seslán jest od Boha anděl*. Tyto scény zobrazující tradiční hodnoty byly v ostrém kontrastu s hlavním tématem příběhu. Diváci pozorovali, jak je Vojtěch Kaliba manipulován a psychicky týrán Karlou a její matkou, jak se rozpadají vztahy, celá rodina i celé hospodářství. Porušení mravních zásad bylo postaveno do kontrastu s tradicemi, které jsou postaveny na neměnném koloběhu přírody a víry.

5. Hoří, má panenko!

Komedie *Hoří, má panenko!* byla uvedena v sezóně 2016/2017, jednalo se o třetí premiéru této sezóny odehranou stálým hereckým souborem Východočeského divadla Pardubice. Zkoušení inscenace bylo započato zahajovací zkouškou dne 19. října 2016. Premiéry se konaly 3. a 4. prosince 2016 v Městském divadle. Odehrálo se celkem čtyřicet osm repríz. Derniéra byla 17. května 2019 v Městském divadle.

Inscenace je divadelní adaptací stejnojmenného filmu režiséra Miloše Formana z roku 1967. Scénář k filmu napsal Forman společně s Ivanem Passerem a Jaroslavem Papouškem. *Hoří, má panenko!* je považováno za film vzniklý v tzv. Nové vlně, uměleckém hnutí, které se utvořilo kolem filmových režisérů a scénáristů tvořících v 60. letech 20. století. Hnutí vzniklo díky uvolněné atmosféře 60. let, novým inspiracím, které přinesla zahraniční filmová tvorba a nástupu nové generace českých filmových tvůrců, většinou studentů pražské FAMU. Charakteristickými znaky filmů Nové vlny, které se vyznačovaly širokou žánrovou pestrostí, bylo užití černobílého materiálu, natáčení v reálném prostředí, angažování neherců, prostor pro improvizaci, změna práce se scénářem nebo zevšednění hrdiny. Dalším důležitým znakem byla osobní potřeba tvůrců se filmem vyjadřovat a nezohledňovat výchovný aspekt svých děl. Dalšími režiséry tvořící v Nové vlně byli například Jiří Menzel (*Ostře sledované vlaky*, *Rozmarné léto*, *Skřivánci na niti*), Jan Němec (*Démanty noci*, *O slavnosti a hostech*, *Mučedníci lásky*), Věra Chytilová (*O něčem jiném*, *Sedmikrásky*, *Ovoce stromů rajských jíme*) nebo Evald Schmor (*Každý den odvahu*, *Návrat ztraceného syna*, *Pět holek na krku*).⁶⁸

Období šedesátých let se dá považovat za vrcholnou éru českého filmu, který se proslavil i v zahraničí, a to především díky režisérům Nové vlny. Značné místo ve filmové tvorbě tohoto období zaujímá humor, který vyplýval z osobité optiky, kterou mladí tvůrci nazírali na společnost a tehdejší realitu. Miloš Forman ve svých filmech používal nový způsob vyprávění, na tehdejší společnost nahlížel ironicky až sarkasticky, a často aplikoval tzv. „estetiku trapnosti“. Trapné situace jsou následkem menších či větších lidských poklesků, protagonistům ale není upřeno lidství. Často pracoval s neherci a podle původních scénářů. K jeho stylu vedle satirického humoru patřilo i vycházení z obyčejného života lidí, v prvních filmech se zaměřoval na mladé hrdiny. Forman je také považován za hlavního představitele metody filmu – pravdy. Vytvořil filmy *Konkurs* (1963), *Kdyby ty muziky nebyly* (1963),

---

⁶⁸ PTÁČEK, Luboš. *Panorama českého filmu*. Olomouc: Rubico, 2000. s. 119–145.

Černý Petr (1963) a *Lásky jedné plavovlásky* (1695). Poslední Formanův český film byl *Hoří, má panenko!* (1967), kde Forman povýšil svůj sarkastický pohled až ke grotesce, a zobrazil ples hasičů jako metaforu celé společnosti. Forman se stal nejznámějším a nejuznávanějším českým režisérem z řad těch, kteří emigrovali do zahraničí. Opustil režijní styl, který aplikoval v českých filmech a vytvořil si styl nový, který byl založený na příbězích s čitelným poselstvím, přechodu k dramatické epice a profesionalitě. Díky jeho věhlasu získal Forman při tvorbě svých filmů naprostou tvůrčí svobodu. V zámoří vytvořil například filmy *Taking off* (1971), *Přelet nad kukaččím hnízdem* (1975), *Vlasy* (1979), *Ragtime* (1981), *Amadeus* (1984) nebo *Valmont* (1989).⁶⁹

V šedesátých letech 20. století se formovala nová mladá generace filmařů i literátů. Z hlediska literatury šlo o třetí výrazný generační nástup, prvním byla avantgardní nezvalovská generace, a druhá válečná ortenovská. Pro edici *Mladé cesty* publikují Wernisch, Hanzlík nebo Gruša. Vznikají i zásadní dramatická díla jako Topolův *Konec masopustu* nebo Havlova *Zahradní slavnost*. V této době s literaturou úzce souvisel i film. Filmaři patřící do Nové vlny pravidelně spolupracovali s literáty, a tehdejší poetika literatury a filmu měla mnoho společného.⁷⁰

Režisér inscenace Petr Novotný je klíčovou osobností Východočeského divadla Pardubice, která přivedla na scénu toho divadla velké množství hodnotných inscenací. Na scénu pardubického divadla uvedl velkou řadu světových muzikálů (*My Fair Lady*, *Chicago*, *Zpívání v dešti*), které se vyznačovaly vysokou kvalitou i velkou diváckou návštěvností. Novotný ve své muzikálové tvorbě pro VČD zdůrazňuje herecké kvality činoherního souboru (*Muž z kraje La Mancha*, *Cabaret*). V Pardubicích uvedl výjimečnou inscenaci *Stabat Mater 2005*, na které spolupracoval s Komorní filharmonií Pardubice, která hudbou Antonína Dvořáka doprovázela vizualizaci evangelia z pohledu Panny Marie. Významným počinem bylo i nastudování *Tančírny*, která byla uvedena k počtě 100. výročí vzniku Československé republiky. Novotný se ale na scéně Východočeského divadla nezaměřuje jen na režii představení muzikálového žánru. Věnuje se i vážným titulům a komediím. Z jeho autorských her byly uvedeny *Čachtická paní*, *Zvoník Matky Boží* nebo *Rasputin*. Na Malé scéně ve dvoře uvedl divácky velice oblíbenou komedii *Bláznivé nůžky* nebo hru *Kdo se bojí Virginie*

---

⁶⁹ Tamtéž, s. 147–285.

⁷⁰ LEHÁR, Jan. *Česká literatura od počátků k dnešku*. 2. dopl. vyd.. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2008. Česká historie. s. 807.

Woolfové? (Jindra Janoušková byla za roli Marthy nominována na Cenu Thálie). Nastudováním *Kavkazského křídového kruhu* reagoval na současné události dotýkající se celého světa, a na znovu se rozšiřující válečné konflikty. Jeho schopnost využít intimitu a variabilitu studiové scény je opakovaně vyzdvižována kritikou. Režie Petra Novotného jsou charakteristické silnou režijní rukou, která ale dokáže hledat na základě předchozích zkušeností nová řešení a výklady a neopakuje se.⁷¹

Petr Novotný se při tvorbě svých her pro Východočeské divadlo už několik posledních let obklopuje stejným inscenačním týmem – scénografem Ivo Žídkem, kostýmním výtvarníkem Romanem Šolcem a dramaturgyní Janou Uherovou, se kterými spolupracoval například na inscenacích *Zvoník Matky Boží*, *Apartment hotelu Plaza*, *Muž z kraje La Mancha*, *Zpívání v dešti*, *Kráska a Zvíře*, *Rasputin*, *Tančírna* nebo *Zamilovaný Shakespeare*. Stejně tak tomu bylo i u komedie *Hoří, má panenko!*. Na hudební stránce inscenace Novotný spolupracoval s Radkem Škeříkem.

Scéna Ivo Žídka pracuje s celým prostorem jeviště i hlediště pardubického Městského divadla, které se tak proměnilo ve společenský sál vesnického kulturního domu v 60. letech 20. století. Na jevišti bylo umístěno vyvýšené podium, které sloužilo jako prostor pro kapelu a oficiální proslovy. K podiu vedly krátké schody potažené červeným kobercem. Na podiu byl připraven mikrofon, židle pro kapelu a dekorace v podobě dobových hasičských uniforem i s helmami zavěšených na kovové konstrukci. Pozadí scény tvořila stěna se zelenou oponou, které dominoval pozlacený znak hasičů (zkřížené sekyrky a hasičská přilba) a transparent s nápisem „Reprezentační ples požárníků“. Při scéně požáru domku Josefa Lamra (Jan Hyhlík) byla zelená opona roztažena, za ní byl dřevěný rám a tak vzniklo jakési velké okno, kterým diváci sledovali scénu u požáru. Po skončení této scény, a návratu děje zpět do společenského sálu, byla zelená opona zatažena zpět do původního stavu. Pod podiem byly nachystané židle pro návštěvníky plesu. V pravé části jeviště byla výstavka s cenami, které bylo možno vyhrát v tombole. Ceny byly různé, od obrazů krajinek, broušených váz a kýčovitých porcelánových sošek a dekorací po plyšové hračky. Východočeské divadlo před zahájením zkoušení komedie *Hoří, má panenko!* uveřejnilo zprávu, že pro inscenaci hledá dobové předměty a oblečení ze 60. let, velké množství rekvizit tak tedy bylo opravdu originálních. Vedle tomboly byly do pravé lóže nainstalovány dveře, které tvořily vchod na

---

⁷¹ SYROVÁTKA, Tomáš. *Východočeské divadlo Pardubice 2004–2019*. Pardubice: Východočeské divadlo Pardubice, 2019. s. 199.

dámské toalety. Nalevo od podia byly nainstalovány dveře, tzv. lítačky, které vedly do pomyslného výčepu. Vstup do levé lóže představoval vchod do prostoru pánských toalet. V levé přední části jeviště stál malý stůl s ubrusem a židlí, nachystaný jako čestné místo pro bývalého předsedu hasičů pana Aloise Mádleho (Vlastimil Čaněk). Celou atmosféru vesnického bálu umocňovaly papírové dekorace rozmístěné po celé scéně i v hledišti. Byly použity barevné papírové lampiony, papírové zelené řetězy s aplikacemi z červeného a bílého krepového papíru a papírové girlandy.

Kostýmy podle návrhů Romana Šolce se drží reálných historických předloh. Jelikož ples je důležitou společenskou událostí, musí tomu odpovídat i zvolený oděv. Členové hasičského sboru byli oblečeni ve slavnostních tmavě modrých uniformách s bílou košilí a modrou kravatou. Uniformy byly doplněny modrými čepicemi s hasičským znakem a tmavou společenskou obuví. Jejich manželky byly oblečeny v šatech nebo sukňových kostýmcích, kde byla sukně doplněna sakem a bílou, popřípadě vzorovanou halenkou. Častým prvkem kostýmu byla také vázačka a použití látek s výraznými vzory. Mužští návštěvníci plesu, kteří nepatřili k hasičskému sboru, měli tmavé nebo světlé obleky s kravatou. Mladší návštěvnice plesu byly oblečeny do výrazně barevných šatů se spodničkou. Kostýmy byly doplněny i výraznými dobovými šperky, většinou kulatými plastovými náušnicemi s klipsy v různých barvách. K dámským kostýmům patřily také kožené kabelky, z obuvi převládaly tmavé lodičky. Atmosféra 60. let se odrazila i v dámských silně tupírovaných účesech, které byly doplněny čelenkami.

Na hudební stránce inscenace spolupracoval Petr Novotný s Radkem Škeříkem. Hru hudebně doprovázela kapela „Škéřovanka“ skládající se ze čtyř členů – dvou hudebníků, kteří hráli na klávesy a saxofon nebo klarinet a dvou zpěvaček. Kapela hrála naživo a bez hlasitého nazvučení, takže nerušila současně probíhající herecké akce a promluvy postav. Repertoár písní byl zvolen tak, aby podtrhoval atmosféru vesnického plesu v 60. letech. Byly interpretovány písně v té době velmi populární, lidové písně, dechovka i písně související s hasiči. Zazněly například skladby *Kočka není pes*, *Červená sukýnka*, *Motýl*, *Pramínek vlasů*, *Říkej mi to prosím potichoučku*, *Hoří (má panenka srdce moje pro tebe)* nebo *Co jste hasiči, co jste dělali*.

Obsazení komedie bylo velice rozsáhlé. V komedii hrálo dvanáct herců (Zdeněk Rumpík, Petr Dohnal, Josef Pejchal, Milan Němec, Jiří Kalužný, Alexandr Postler, Jan Musil, Martin Mejzlík, Tomáš Lněnička, Jan Hyhlík, Radek Žák, Josef Láska) a sedm hereček

(Jindra Janoušková, Veronika Macková, Ludmila Meccerodová, Lída Vlášková, Dagmar Novotná, Martina Sikorová, Romana Chvalová) ze stálého hereckého souboru Východočeského divadla, dva hostující herci (Vlastimil Čaněk, Eliška Dohnalová nebo Barbora Goldmannová) a další úlohy byly obsazeny externisty, popřípadě zaměstnanci divadla.

Petr Novotný chtěl původně děj inscenace aktualizovat a přenést do současnosti, nakonec se ale rozhodl zachovat původní časové zasazení do 60. let 20. století. Zdůvodnil to především osobní citovou a nostalgickou vazbou k 60. létům a názorem, že by se dnešní ženy při volně královny plesu chovaly s největší pravděpodobností jinak, než je zobrazeno v původní předloze. V rozhovoru pro *Divadelní zpravodaj* také uvedl, že po prvním shlédnutí Formanovy komedie považoval *Hoří, má panenko!* především jako protikomunistický film. Až když viděl *Hoří, má panenko!* v drammatizaci Vladimíra Moravce pro hradecké Klicperovo divadlo zjistil, že je především o obecných lidských nešvarech, než jen o politice jako takové.⁷²

Děj se odehrává v rámci jednoho večera, kdy se koná hasičský ples. Při této příležitosti má být bývalému předsedovi hasičského sboru slavnostně předán upomínkový dar za jeho dlouholetou službu. Slavnostní událost se ale záhy mění v grotesku plnou absurdních situací, které končí spíše tragikomicky. Představení nezvykle začínalo ještě dřív, než jeho začátek oznámilo třetí zvonění. Ve vstupním foyer už patnáct minut před samotným začátkem představení hrála kapela a postávaly herečky v kostýmech, které přicházejícím divákům nabízely lístky do pomyslné plesové tomboly. Byla tak navozena atmosféra skutečného plesu. Na jevišti už byli členové hasičského sboru Dušan Šimorda (Alexandr Postler) a Jaroslav Kýbl (Jan Musil), kteří se zaobírali věšením obrazu s hasičskou tematikou. Hlavní děj představení se odehrával na jevišti, režisér ale do hry zapojil i prostor hlediště. Vstupem do sálu byl vstup do divadelního hlediště. Tento prvek byl často používán po celou dobu představení. Na začátku představení přicházejí všichni členové hasičského sboru i s manželkami hledištěm, stejně tak pánové Lamr a Mádle. Při volbě královny plesu vycházely dívky z různých vchodů do hlediště a kolem diváků na jeviště, atd. Atmosféra hlediště jako plesového sálu byla umocněna i zapojením publika do hry. Postavy se k divákům obracejí ve svých promluvách, berou je jako plesové hosty. Při hledání kandidátek pro královnu plesu

---

⁷² UHEROVÁ, Jana. Smějeme se, bavíme a především zkoušíme komedii *Hoří, má panenko!*. *Divadelní zpravodaj*. Východočeské divadlo Pardubice. Prosinec. Sezóna 2016/2017.

členové hasičů „vybírají“ i z divaček v hledišti, při soutěži o královnu plesu mohli diváci výherkyni zvolit intenzitou potlesku, stejně tak jsou diváci zahrnováni do možných podezřelých z rozkradení tomboly. Lístky do tomboly, které diváci dostali při vstupu do divadla, mají poté možnost odevzdat v rámci sbírky pro pana Lamra. Další prvkem zahrnující diváka přímo do děje konání plesu je práce s osvětlením hlediště. Inscenace se hrála s jen lehce ztlumenými, ne přímo zhasnutými světly, takže byl oboustranný kontakt diváků a herců mnohem intenzivnější. Ve scéně, kdy se předseda (Zdeněk Rumpík) rozhodne nechat zhasnout světla a vyzve zloděje, aby ukradené věci vrátili, se zhasne v celém sále, tedy i v hledišti. Hledištěm odcházejí z posledního výstupu i manželky členů hasičského sboru. I s kapelou je pracováno jako s hudebním doprovodem na skutečném plese.

Komedii *Hoří, má panenko!* spojuje s inscenacemi v předchozích dvou kapitolách na první pohled jen velmi málo. Hlavní jednotící prvek zde v tomto případě nenajdeme v žánru, režisérském pojetí, stylizaci a ani samotných obrazech venkova, tak častých v předešlých dvou inscenacích. Společným tématem je zde především zobrazení mezilidských vztahů mezi jedinci v úzkém společenském kruhu. V *Konci masopustu* to byla rodina a sousedé, v *Kalibově zločinu* spojení dvou rodin, a v inscenaci *Hoří, má panenko!* jde o spojení lidí určitou organizací, tedy v tomto případě hasičským sborem. Stejně tak jako v předešlých dvou inscenacích, i zde vidíme odklon od dodržování zásadních morálních a společenských hodnot. Co se na první pohled může zdát jako komické, mění se záhy na groteskní, až nepříjemně skutečné. Sobectví, pokrytectví, ignorance, prospěchářství, manipulace a neúcta k hodnotám, to všechno se ukrývá za absurdními situacemi. A všechny tyto vlastnosti bychom lehce našli zobrazené i v *Konci masopustu* a *Kalibově zločinu*. Inscenace *Hoří, má panenko!* tedy neukazuje obraz venkova jako takový, tak jak tomu bylo v hojně míře v inscenacích předešlých, ale poskytuje náhled do charakterů jedinců, který celkově dává dohromady obraz celé společnosti v určité době a na určitém místě. Protože skutečnost, že bylo představení *Hoří, má panenko!* pojato jako skutečný ples, že diváci byli v ději samotné hry už od příchodu do divadla, a že byli v určitých momentech a aspektech i součástí „plesu“, můžeme na jedné straně vidět jako pouhý prostředek pro ještě větší pobavení diváka nebo jako nastavení pomyslného zrcadla, že na takovém „plese“ jsme vlastně úplně všichni.

6. Ohlasy inscenací v tištěných médiích

Poslední kapitola mé práce se zabývá kritickými ohlasy v tištěných médiích, které vyšly na tři vybrané inscenace, tedy *Konec masopustu*, *Hoří, má panenko!* a *Kalibův zločin*. Komédie *Hoří, má panenko!* byla recenzována hlavně v denících (*Pardubický deník*, *Mladá fronta DNES*, *Právo*) a v regionálním týdeníku *Pernštejn*. Recenze byly postaveny zvláště na posuzování hereckých výkonů a celkové míře zábavnosti. Inscenace *Konec masopustu* a *Kalibův zločin* byly, vedle již zmiňovaných deníků a týdeníku *Pernštejn*, hodnoceny i v týdenících *Reflex* a *Echo*. Na rozdíl od komedie *Hoří, má panenko!*, na kterou vyšly recenze převážně jen v regionálních periodikách, byla Rychlíkovým inscenacím *Konec masopustu* a *Kalibův zločin* věnována ze strany recenzentů větší pozornost. Těmto pardubickým inscenacím daly prostor pro recenzi i *Divadelní noviny*. Obě tyto inscenace v režii Břetislava Rychlíka byly ve většině recenzí označovány jako nadprůměrné. Někteří kritici si ale nebyli jistí, jak budou tato dramata přijímána ze strany diváků Východočeského divadla Pardubice. Tyto obavy se nakonec ukázaly jako opodstatněné, protože ač byly tyto hry ze strany divadelních odborníků posuzovány velice dobře, diváci si k nim cestu spíše nenašli. To lze demonstrovat na počtu odehraných repríz, kdy *Konec masopustu* dosáhl dvaceti devíti repríz a *Kalibův zločin* dvaceti třech repríz, což je divácká návštěvnost spíše průměrná. Pro srovnání komedie *Hoří, má panenko!* byla odehrána ve čtyřiceti osmi reprízách.

Jednotlivým prvkem všech ohlasů na pardubické inscenace *Konec masopustu*, *Hoří, má panenko!* a *Kalibův zločin*, které vyšly v tištěných médiích, je značný prostor, který recenzenti věnovali zvláště hodnocení hereckých výkonů. Především recenze inscenace *Hoří, má panenko!* byly z většiny zaměřené na herecké výkony a komediální talent účinkujících herců. Herecké výkony byly posuzovány i v *Kalibově zločinu*, kde byla největší pozornost zaměřená na postavu Vojty Kaliby v podání Milana Němce. Při interpretování hereckých výkonů v představení *Konec masopustu* byly názory recenzentů rozmanité, a to jak z hlediska nejlepších výkonů, tak i ve výběru nejvýraznějších postav.

Autoři recenzí si všímali i dalších uměleckých složek představení, zvláště pak kostýmů a hudby. Velký prostor byl v recenzích dáný hodnocení hudby Jiřího Pavlici pro inscenaci *Kalibův zločin*, kterou recenzenti viděli jako jednu z nejsilnějších složek představení, a hodnotili ji velmi kladně. I v komedii *Hoří, má panenko!* si autoři recenzí všímali hudební stránky inscenace, kterou označovali jako zdařilou. Na kostýmy se recenzenti zaměřili hlavně v inscenaci *Konec masopustu*, a to především v rámci kostýmů a masek

masopustních maškar. Všimli si nejen jejich uměleckého pojetí a stylizace, ale i obtíží, které prostorově velmi výrazně řešené kostýmy a masky působily hercům, zvláště pak při stylizovaných pohybech masopustního průvodu. Umělecké pojetí scény pardubických inscenací bylo zmiňováno především u *Konce masopustu* a *Kalibova zločinu*. V inscenaci *Konec masopustu* byla kladně posuzována jednoduchost scény a její praktické využití. V *Kalibově zločinu* si autoři recenzí všimli netradičního pojetí ztvárnění kostýmů a scény, které děj představení posouvaly do blíže nespecifikovatelného historického období.

Prostor pro hodnocení zobrazování českého venkova byl dán především v recenzích na inscenace *Konec masopustu* a *Kalibův zločin*. V pardubickém *Konci masopustu* byl zvláště oceňován způsob, kterým Břetislav Rychlík režisérsky pracoval s tématem českého folklóru. Nejsilněji ale na autory recenzí působil obraz českého venkova v inscenaci *Kalibův zločin*. Recenzenti si všimli zvolených postupů, které Břetislav Rychlík v inscenaci využil pro vykreslení života na českém venkově. Mezi ně uváděli již zmiňovanou hudbu Jiřího Pavlici, ale především divadelní zpracování folklórních prvků a velký prostor, který byl v inscenaci dán k zobrazování tradic a zvyků, jež se pojí s životem na venkově a křesťanskými svátky.

6.1 Konec masopustu

Na drama *Konec masopustu* v režii Břetislava Rychlíka vyšly recenze v *Pardubickém deníku*, *Mladé frontě DNES*, *Právu*, *Lidových novinách*, *Divadelních novinách*, týdenících *Reflex* a *Pernštejn* a měsíčníku *Xantypa*. Celkové hodnocení inscenace je poněkud rozporuplné, protože část kritiků ji považuje za výbornou, a část nahlíží na drama spíše průměrně. Recenzenti si všimli především hereckých výkonů a kostýmů. I zde se však názory různily, zvláště pak u výkonu Jany Ondruškové (Marie). V otázce kostýmů měli kritici smíšené pocity, oceňovali sice jejich provedení, ale upozorňovali, že výsledný efekt je zde na úkor funkčnosti, ale například v recenzi pro *Divadelní noviny* byly kostýmy posuzovány záporně. Většina recenzí se shoduje na tom, že Rychlík dokázal režijně skvěle pracovat s různými rovinami dramatického textu a vytvořil výjimečnou inscenaci.

V *Pardubickém deníku* vyšla 29. února 2016 recenze Lukáše Dubského. Autor v ní v úvodu seznamuje čtenáře s hlavními myšlenkami hry a upozorňuje na náročnou interpretovatelnost textu, kterou ale u pardubického nastudování pokládá za zdařilou. V recenzi je dán velký prostor zhodnocení hereckých výkonů a zvládnutí uchopení postav. Dubský pozitivně posuzuje herecké výkony všech postav. Nejlépe nahlíží na výkon Jany

Ondruškové v roli Královny dcery Marie, a Petra Borovce v roli Králova syna Jindřicha. Zmiňuje i kvalitu ztvárnění Krále v pojetí Martina Mejzlíka, Smrtáka v podání Milana Němce a Věry v nastudování Jindry Janouškové. Dále se autor věnuje podobě maškar v masopustním průvodu, zmiňuje jejich symbolický význam i bohatost kostýmů. Podotýká ale, že výrazné kostýmy bránily tomu, aby lépe vynikla choreografie masopustních maškar. Dubský si ale všímá i nedostatků: „V inscenaci se úplně nepodařilo vytěžit motiv postupné proměny vesničanů navlečených v kostýmech do jednolitého davu, který je s přibývajícím alkoholem stále troufalejší.“ I tak ale Dubský pokládá nastudování *Konce masopustu* za zdařilé a přesahující obvyklý repertoár oblastního divadla. Inscenaci v závěru ohodnotil čtyřmi hvězdičkami z pěti.⁷³

I Lenka Štěpánková v recenzi pro *Mladou frontu* ze dne 1. března 2016 zmiňuje vysoké nároky na tvůrce, které s sebou nese interpretování *Konce masopustu*. Štěpánková vyzdvihuje herecké výkony všech postav, nejlépe hodnotí výkon Jany Ondruškové a Petra Borovce. Kladně se vyjadřuje i k režijnímu uchopení: „Rychlík dokázal Topolův text plný abstrakce a metafor zrežirovat tak, aby byl pochopitelný, ale aby zároveň nepřišel o svou mnohovrstevnatost a skryté významy.“ I v této recenzi je věnována zmínka neobvyklým kostýmům i vedlejšímu efektu, který mají na svědomí – horší pohyblivosti postav a rušení efektu opilosti a jednolitého davu. Autorka kladně nahlíží na scénu, která je sice jednoduchá, ale díky jejímu řešení je možné rychle střídat venkovní a interiérové scény. Štěpánková označuje inscenaci jako výbornou, ale upozorňuje na fakt, že by pro diváky mohla být příliš náročná. Konečné hodnocení je 80 %.⁷⁴

Jiří P. Kříž v recenzi pro deník *Právo* vyzdvihuje hlavně podobu kostýmů a masek podle návrhů Evy Jiřikovské. Kladně nahlíží i na scénu, ve které vidí funkci spojovníku mezi různými atmosférami výstupů. Kříž si všímá i hereckých výkonů: „Nejvýraznější postavou na jevišti je ovšem holič Smrták (Milan Němec), hadimrška prosmýkávající se režimem, jak jen to (ne)jde, zoufalá veselá kopa. A také průvodu masek vévodící Husar Josefa Pejchala.“ Pardubický *Konec masopustu* hodnotí jako jedno z nejlepších novodobých nastudování a uděluje mu 85 %.⁷⁵ Ve stejném duchu Kříž inscenaci posuzoval i pro časopis *Xantypa*.⁷⁶

---

⁷³ DUBSKÝ, Lukáš. Konec masopustu ukazuje boj člověka o vlastní hodnoty. *Pardubický deník*. 29. 2. 2016.

⁷⁴ ŠTĚPÁNKOVÁ, Lenka. Konec masopustu zdobí výkony herců i režisérské zpracování. *Mladá fronta DNES*. 1. 3. 2016.

⁷⁵ KŘÍŽ, Jiří P. V Čechách už zase umírá i smrt. *Právo*. 3. 3. 2016.

Recenze Jiřího Peňáse pro deník *Právo* je ve svém úvodu spíše zamyšlením nad všemi rovinami a vrstvami, které v sobě Topolovo drama ukrývá. Pokládá si otázku, o čem vlastně hra pojednává, a jaké podoby v ní má téma smrti. Zabývá se i způsoby, kterými Rychlík pracuje s folklorem: „Rychlík ale právě proto, že ví, o co ve folkloru jde, ho využívá protileteticky, ba protifolklorně. Problematizuje ho a rozhodně ho nepoužívá ke zlepšení dojmu.“ Peňás posuzuje kladně herecké výkony a nikoho přímo nevyzdvihuje. Čtenářům pardubickou inscenaci doporučuje.⁷⁷

V recenzi týdeníku *Pernštejn* hodnotí autor pardubický *Konec masopustu* jako excelentní a všímá si především hereckých výkonů. Nikoho ovšem jmenovitě nevyzdvihuje. I v této recenzi si autor pokládá otázku, jak bude inscenace kvůli své náročnosti přijata diváky.⁷⁸

Jan Kolář si v úvodu kritiky pro *Divadelní noviny* nejprve všímá způsobu, kterým Rychlík pracuje s prostorem jeviště a podobě scény. Dále se věnuje hereckým výkonům, do popředí staví Martina Mejzlíka, Milana Němce i Petra Dohnala a Zdenku Bittlovou. Dobré herecké výkony nalézají i v středních a menších postavách, zde jmenuje Zdeňka Rumpíka, Jindru Janouškovou a Alexandra Postlera. Naopak výkon Jany Ondruškové vidí jako nezdařilý. Spíše negativně se také vyjadřuje ke kostýmům. „Přiznám se, že Rychlíkova režijně, herecky a hudebně obrazivá inscenace na mě zapůsobila mnohem víc než její předloha, jejíž dějový půdorys je pevně uzamknut v době svého vzniku. Co kdysi bývala palčivá aktuální výpověď, je dnes historie.“, uzavírá Kolář.⁷⁹ V kritickém žebříčku *Divadelních novin* je inscenace ohodnocena čtyřmi hvězdičkami z pěti.

Pro týdeník *Reflex* recenzoval *Konec masopustu* Richard Erml. Nijak se nezabývá hereckými výkony ani výpravou. Hlavním tématem jeho recenze je problematika samotného Topolova dramatu. Hlavní úskalí vidí v tom, že v dnešní době nemůže text tak rezonovat, jako v letech minulých. Erml píše: „Proč se tedy někdejší úžas nemůže opakovat? Za prvé víme dnes o zvěrstvech kolektivizace mnohem víc, než mohl tehdy Josef Topol statečně ukázat. Za druhé se přes jeho jemně cizelovaný dramatický jazyk v posledních desetiletích převalilo tolik

---

⁷⁶ KŘÍŽ, Jiří P. *Konec masopustu*. *Xantypa*. 31. 3. 2016.

⁷⁷ PEŇÁS, Jiří. *Pardubický Topol aneb Král umírá*. *Lidové noviny*. 7. 3. 2016.

⁷⁸ (ro). *Topolův Konec masopustu jako velká zkouška*. *Pernštejn*. 17. 3. 2016.

⁷⁹ KOLÁŘ, Jan. *Rychlíkův rej maškar a lidských osudů*. *Divadelní noviny*. 15. 3. 2016.

silných estetických vln, že Topol zůstává sice vysokým, avšak osamělým měřítkem divadelní komunikace. A nakonec oslabila i vnitřní síla metaforičnosti.“ Inscenaci klasifikoval třemi hvězdičkami z pěti.⁸⁰

6.2 Hoří, má panenko!

Na komedii *Hoří, má panenko!* vyšly recenze v *Pardubickém deníku*, *Mladé frontě DNES*, *Právu* a týdeníku *Pernštejn*. Inscenace byla ve většině hodnocena velmi dobře, především její první polovina. Recenzenti si všímali hlavně hereckých výkonů, zejména u Milana Němce v roli pořadatele plesu Josefa Maliny, a u Martiny Sikorové v roli Růženy Šimordové. Komédie se nevyhnula ani srovnání s filmovou předlohou, zde si recenzenti všímali nedostatků ve vyznění scény s požárem domku pana Lamra, která podle nich ve filmu působila silnějším dojmem, ale v inscenaci tomu tak nebylo.

Recenze Lukáše Dubského pro *Pardubický deník* si především všímá hereckých výkonů. Pozitivně posuzuje komediální talent Milana Němce, Martiny Sikorové, Radka Žáka i Vlastimila Čaňka. Z hlediska temporytmu vidí jako zdařilejší první polovinu představení. Naopak scénu požáru domku pana Lamra uvádí jako málo vyznívajících, což přisuzuje scénickému řešení. Jako klad inscenace vidí živý hudební doprovod kapely na jevišti. Dubský komedii ohodnotil třemi a půl hvězdičkami z pěti.⁸¹

I recenze Lenky Štěpánkové pro *Mladou frontu* si všímá temporytmu představení. Jako plynulejší vidí první půlku představení a jako jeho nejslabší moment také uvádí scénu s požárem, která jí přijde zdouhává. Oceňuje povedené komediální výkony, jmenovitě u Milana Němce, Martiny Sikorové, Veroniky Mackové, Radka Žáka a Jindry Janouškové. Pozitivně hodnotila i hudební doprovod kapely, který scény podkresloval, ale nestrhával na sebe příliš pozornosti. Štěpánková inscenaci udělila 75 %.⁸²

Režisér Petr Novotný chtěl nejprve děj inscenace *Hoří, má panenko!* aktualizovat a přenést ho do současné doby, od myšlenky ale nakonec upustil. Této problematice se věnuje autor recenze pro týdeník *Pernštejn*, který by zvolení prvotní myšlenky považoval za lepší variantu, jakou se měl režisér vydat, a píše: „Prohlásit předem, že se nechci a nebudu pouštět

---

⁸⁰ ERML, Richard. Konec masopustu a iluzí. *Reflex*. 17. 3. 2016.

⁸¹ DUBSKÝ, Lukáš. Hasičský bál v divadle pobaví, i když v tombole nevyhraje. *Pardubický deník*. 6. 12. 2016.

⁸² ŠTĚPÁNKOVÁ, Lenka. Hoří, má panenko! baví i v divadelní podobě. *Mladá fronta DNES*. 7. 12. 2016.

do žádných aktualizací a odvolávat se na osobní vztah k poetice šedesátých let a pohříchu i na to, že dnešní dívky by se při volbě královny plesu chovaly zcela jinak, mně totiž přijde jako svým způsobem alibistická rezignace na jednu z podstat skutečně dobrého divadla – na umění riskovat.“ Autor se domnívá, že by zasazení děje do současnosti působilo na diváka větší rezonancí.⁸³

Recenze Jiřího P. Kříže vyšla v deníku *Právo*. V úvodu Kříž porovnává pardubické nastudování inscenace s nastudováním hradeckého Klicperova divadla v sezóně 2004/2005 v režii Vladimíra Morávka. „Novotného kousek je v mnoha směrech důslednější, sarkastičtější, a tedy lepší než Morávkův.“, píše Kříž. Dále si všímá hereckých výkonů, zejména Milana Němce, Petra Dohnala a Jiřího Kalužného. Komedii označil jako výbornou a v závěrečném hodnocení jí udělil 80 %.⁸⁴

6.3 Kalibův zločin

Inscenace *Kalibův zločin* v režii Břetislava Rychlíka byla recenzována v *Pardubickém deníku*, *Právu*, *Divadelních novinách*, *Metru*, týdeníku *Echo*, *Reflex* a *Pernštejn* a měsíčníku *Xantypa*. Společným rysem všech recenzí je posuzování především hereckých výkonů a vykreslení postav jednotlivých protagonistů. Největší pozornost byla věnována postavě Vojty Kaliby (Milan Němec) a jeho hereckému pojetí a ztvárnění. Dále si recenzenti všímají i postav Karly (Jana Ondrušková) a Boučkové (Romana Chvalová). Velmi dobře bylo nahlíženo na hudbu Jiřího Pavlici. Inscenace je hodnocena spíše dobře, někteří recenzenti ale vyslovují obavy, jak bude *Kalibův zločin* v budoucnu přijat diváky.

Lukáš Dubský v recenzi pro *Pardubický deník* uvádí jako nejsilnější stránku inscenace samotný příběh, který vidí díky tématu manipulace v partnerských vztazích jako aktuální i dnes. Rychlíkovo vedení herců se mu zdá nečitelné, některé postavy jsou ztvárněny realisticky a jiné expresivně. Nedostatek vidí i v upozadění postavy Kalibova švagra Smrže. Podle Dubského působil Smrž kvůli nedostatku prostoru spíše jen jako dohazovač než manipulátor. V závěru recenze srovnává: „Pardubický Kalibův zločin má šanci zaujmout

---

⁸³ (ro). Tady všichni kradou a ty se na to díváš... . *Pernštejn*. 12. 12. 2016.

⁸⁴ KŘÍŽ, Jiří P. V Pardubicích hoří, má panenka. *Právo*. 12. 12. 2016.

silným příběhem a některými hereckými výkony, výrazný inscenační úspěch jako v případě Konce masopustu se ovšem tentokrát nedostavil.“⁸⁵

V týdeníku *Echo* vyšla 18. ledna 2018 recenze Jiřího Peňáse. V úvodu své recenze se Peňás věnuje srovnání českého Raisova *Kalibova zločinu* a moravské *Maryši* bratří Mrštíků. Zamýšlí se nad podobnostmi, motivacemi hlavních postav a celkové téma *Kalibova zločinu* vidí stejně, jako u *Maryši*, ale v obrácených genderových rolích. Inscenaci označuje za nadprůměrnou: „Jde o událost nadregionální, jednak lze vsadit na to, že nadprůměrné inscenace vznikají častěji mimo Prahu, a konkrétně úroveň představení, vážnost a oddanost, s jakou ke svým rolím přistupují herci, i celková kvalita realizační a hodnota ideově-estetická dělá z pardubického Kaliby kus, který vystupuje z řady a bude stát za pozornost, troufáme si tu napsat, několik sezón.“ Oceňuje Rychlíkovo režijní pojetí a jeho cit pro zobrazování osudovosti a symboliky i herecký výkon Milana Němce.⁸⁶

Recenze Richarda Ermla pro týdeník *Reflex* hodnotila *Kalibův zločin* kladně. Hlavní opory inscenace vidí v hereckých výkonech, především Milana Němce, Martina Mejzlíka, Jany Ondruškové a Romany Chvalové.⁸⁷ Silné herecké výkony vyzdvihuje i Pavel Urban v recenzi pro deník *Metro*. Urban si dále všímá prvků, které Rychlík použil pro vykreslení života na vesnici, zmiňuje zdařilou hudbu i kostýmy a využití scény. Inscenaci udělil čtyři a půl hvězdičky z pěti.⁸⁸

Radmila Hrdinová si v recenzi *Kalibova zločinu* pro *Divadelní noviny* v úvodu všímá Rychlíkovy režisérské práce s folklorními prvky, především využití hudby a písní a zobrazování venkovských obřadů. Zaměřuje se i na herecké ztvárnění postav, zmiňuje expresivní pojetí postav Boučkové (Romana Chvalová) i Karly (Jana Ondrušková). Za hlavní tragickou postavu považuje spíše starého Kalibu než Vojtu, uvádí: „Vojtěch Kaliba je v inscenaci posunut od dobráckého a slabošského venkovana až k hranici mentálně zaostalého jedince. Milan Němec detailním hereckým projevem postihuje jeho proměnu, způsobenou opožděně probuzenou sexualitou ve vzplanutí k mladé ženě, i jeho kolísavé potácení se mezi otcem a novou rodinou. Ale jeho Kaliba je až příliš snadnou obětí intrik obou žen, což ho

---

⁸⁵ DUBSKÝ, Lukáš. Poslední premiérou je thriller z Podkrkonoší. *Pardubický deník*. 21. 12. 2017.

⁸⁶ PEŇÁS, Jiří. #MeToo na české vesnici I. P. 1892. *Echo*. 18. 1. 2018.

⁸⁷ ERML, Richard. Kalibův aktuální zločin. *Reflex*. 21. 1. 2018.

⁸⁸ URBAN, Pavel. Pozdvižení na vsi je třeba. *Metro*. 7. 2. 2018.

zároveň citelně zbavuje diváckého soucitu.“ V kritickém žebříčku *Divadelních novin* byla inscenace ohodnocena Radmilou Hrdinovou třemi a půl hvězdami a Vladimírem Hulcem čtyřmi hvězdami z pěti.⁸⁹

Pro deník *Právo* posuzoval inscenaci Jiří. P. Kříž. Za silnou stránku inscenace považuje zejména hudbu Jiřího Pavlici. Všimá si i kvalitních hereckých výkonů a chválí i sborové vícehlasné zpěvy. V hodnocení inscenaci udělil 80 %.⁹⁰ Recenze Jiřího P. Kříže na inscenaci *Kalibův zločin* vyšla i v měsíčníku *Xantypa* a byla ve stejném duchu, jako ta z *Práva*.

Tomáš Dvořák v recenzi pro týdeník *Pernštejn* uvádí jako základní pilíř celé inscenace herecký výkon Milana Němce v roli Vojty Kaliby, který považuje za excelentní, a oceňuje zvláště práci s proměnou charakteru od plachého muže po zoufalého vraha. Všimá si i hereckého výkonu Jany Ondruškové a její práce s proměnou postavy Karly. Za zdařilé považuje i ztvárnění Kukulky (Petr Dohnal) a starého Kaliby (Martin Mejzlík). V závěrečné části recenze se Dvořák zamýšlí nad přijetím inscenace publikem: „Nelze jí upřít, že realisticky zachycuje dobu, o níž vypráví, i prostředí tehdejšího života na vesnici. Je ovšem otázkou, jestli je takový oživlý obraz Raisova románu s působivou hudbou primáše Hradišťanu Jiřího Pavlici a dobře „sloužícími“ kostýmy Markéty Oslzlé-Sládečkové i scénou Jana Štěpánka dostatečným lákadlem pro hlediště zaplněné diváky z jiného století...“⁹¹

---

⁸⁹ HRDINOVÁ, Radmila. Porušení mravního i přírodního řádu. *Divadelní noviny*. 23. 1. 2018.

⁹⁰ KŘÍŽ, Jiří P. Raisův zločin není jen zapomenuté téma. *Právo*. 8. 2. 2018.

⁹¹ DVOŘÁK, Tomáš. Může se z dobrosrdečného člověka stát vrah?. *Pernštejn*. 12. 2. 2018.

Závěr

V prvních patnácti letech 20. století byl dán na scéně Východočeského divadla Pardubice prostor hlavně zahraničním dramatikům. Při výběru divadelních her je ještě stále patrný záměr diváka hlavně pobavit. V repertoáru převládaly inscenace lehčích žánrů, především komedie a muzikály. Uváděná dramata a tragédie také pocházely z velké části od zahraničních autorů. Českým dramatikům byl dán v začátcích prostor hlavně v muzikálech a komediích. Silná dramata od českých autorů se na scéně Východočeského divadla Pardubice objevovala nanejvýš jednou za sezónu, a vycházela především z tvorby klasické české literatury. Jedinými nositeli obrazu českého venkova tak byly inscenace *Její pastorkyně*, *Romance pro křídlovku* a *Vojnarka*. Tradice uvádění her z prostoru českého venkova na scéně Východočeského divadla Pardubice byla tedy velmi malá, a více než o zařazení hry zpracovávající problematiku venkova, bylo spíše záměrem uvést hru od klasického českého autora.

V posledních pěti sezónách se dramaturgické plány Východočeského divadla Pardubice vyznačují mnohem větší rovnováhou mezi žánry uváděných představení. Výraznou převahu nemají komedie nebo muzikály, tak jak to bylo v letech minulých. Snaha o určitou vyrovnanost je patrná i v přístupu k uvádění her českých autorů. Kromě sezóny 2018/2019 (kdy byla uvedena pouze jedna česká divadelní hra) je dáván oproti předchozím sezónám v repertoáru větší prostor českým dramatikům. Pozornost je také čím dál víc dávána i současným autorům, což má za následek uvádění her, které se zabývají aktuálními problematikami a reagují tak na současné globální dění. V tomto analyzovaném období byly nositeli obrazu českého venkova inscenace *Konec masopustu*, *Hoří, má panenko* a *Kalibův zločin*.

Inscenace *Konec masopustu* a *Kalibův zločin* na scéně Východočeského divadla Pardubice spojoval stejný režisér, žánr i tragický konec příběhu. V obou hrách hrál prostor českého venkova velkou roli. Venkov se silně projevil i ve všech výtvarných inscenačních složkách. Břetislav Rychlík zobrazil v *Konci masopustu* i *Kalibově zločinu* venkov jako místo silných tradic a zvyků, které jsou ale v kontrastu s lidskými charaktery a upadajícími hodnotami. Prostor venkova v *Konci masopustu* byl vystavěn na mnoha kontrastech. Výrazné, stylizované kostýmy byly opozicí k velmi jednoduché a až neosobní scéně a jevišti potaženém bílou textilií. Samotný kontrast v ději, kdy se slaví tradiční svátek masopustu a s tím souběžně probíhá kolektivizace, která se snaží nastolit nové pořádky a zbavit sedláka Františka Krále

jeho půdy, jeho hodnot. I v *Kalibově zločinu* se venkov velmi silně promítal. Břetislav Rychlík hlavní děj obohatil o scény znázorňující venkovské tradice a svátky. Do inscenace tak zakomponoval koloběh a řád přírody, který utvářel život na vesnici a podtrhl důležitost víry, křesťanských svátků a obřadů. Scény zachycující tyto děje byly většinou doprovázeny sborovými písněmi. Kontrastem k venkovu, jako místu s úctou k tradicím a mravním hodnotám, pak bylo chování Karly a Boučkové, které psychicky týraly Vojtu Kalibu, až z něj nakonec udělaly vraha. Divadelní inscenace *Hoří, má panenko!* se na první pohled lišila ve všech směrech. Jiný žánr, režisér a na první pohled i absurdní příběh. Výtvarně byla inscenace pojata téměř dokumentaristicky i s dobovými rekvizitami a zvoleným hudebním repertoárem. Režisér Petr Novotný pracoval s celým prostorem jeviště a hlediště, a dal tak divákům pocit, že i oni jsou na vesnickém požárnickém plese. Na pozadí groteskních situací se ale tvořila jakási sonda do charakterů postav a ukazovala jejich hodnoty a mravní zásady, a to především v negativním světle. Venkov tak byl v těchto třech inscenacích zobrazen jako místo, kde se na pozadí tradic, svátků a všeobecného veselí pokřívují charaktery a dochází k úpadku lidských hodnot.

Summary

This bachelor thesis deals with the form of the image of the Czech countryside in the productions *Konec masopustu*, *Hoří má panenka!* and *Kalibův zločin*, which were introduced on the stage of Východočeské divadlo Pardubice. Furthermore, the bachelor thesis focuses on the repertoire of this theatre in recent history and the composition of dramaturgical plans.

First chapter of this bachelor thesis analyses the repertoire of Východočeské divadlo Pardubice in recent history and maps the possible tradition of staging plays, which work with the idea of Czech countryside. The first chapter furthermore tries to define the changes in the composition of Východočeské divadlo Pardubice, which were formed in the past. The second chapter focuses on the analysis of dramaturgical plans in the seasons 2015/2016, 2016/2017 and 2017/2018. This chapter is focused on the analysis and own interpretation of the theme focus of each season. Main part of the bachelor thesis deals with analysis of plays *Konec masopustu*, *Hoří, má panenka!* and *Kalibův zločin*. This part tries to define what the final image of Czech countryside in these productions was and what methods and means were used in creating this image. Last chapter focuses on the analysis of critical reviews which were published in the print media. At the end of the bachelor thesis are with the help of synthesis defined the changes that the composition of the Východočeské divadlo Pardubice has undergone in the previous years and the resulting image of the countryside brought by these three analysed theatrical productions.

Based on the research, we found out that the composition of the repertoire of each season Východočeské divadlo Pardubice undergone a visible change in the recent years, which indicates a bigger equanimity, especially within the genres of performances. Tradition of plays depicting Czech countryside is small on the stage of Východočeské divadlo Pardubice. In productions *Konec masopustu*, *Hoří, má panenka!* and *Kalibův zločin* was the Czech countryside displayed as a place where old traditions and morals are in contrast with negative characters and where human values decline.

Použitá literatura

Prameny

FORMAN, Miloš, PAPOUŠEK, Jaroslav, PASSER, Ivan, MORÁVEK, Vladimír. *Hoří, má panenko!* [divadelní inscenace]. Petr Novotný. Východočeské divadlo Pardubice. 3. 12. 2016.

FORMAN, Miloš, PAPOUŠEK, Jaroslav, PASSER, Ivan, MORÁVEK, Vladimír. *Hoří, má panenko!* [divadelní scénář]. Petr Novotný. Východočeské divadlo Pardubice. 3. 12. 2016.

RAIS, Karel Václav. *Kalibův zločin*. Brno: MOBA, 2010. ISBN 978-80-243-3816-3.

RAIS, Karel Václav, VRBSKÝ, Bedřich, RYCHLÍK, Břetislav. *Kalibův zločin* [divadelní inscenace]. Břetislav Rychlík. Východočeské divadlo Pardubice. 16. 12. 2017.

RAIS, Karel Václav, VRBSKÝ, Bedřich, RYCHLÍK, Břetislav. *Kalibův zločin* [divadelní scénář]. Břetislav Rychlík. Východočeské divadlo Pardubice. 16. 12. 2017.

TOPOL, Josef. *Konec masopustu* [divadelní inscenace]. Břetislav Rychlík. Východočeské divadlo Pardubice. 27. 2. 2016.

TOPOL, Josef. *Konec masopustu* [divadelní scénář]. Břetislav Rychlík. Východočeské divadlo Pardubice. 27. 2. 2016.

Sekundární literatura

CÍSAŘ, Jan a MOHYLOVÁ, Věra. *Historie divadelní Pardubic a okolí*. Pardubice: Východočeské divadlo Pardubice, 2002. ISBN 80-238-9325-4.

DOHNAL, Petr, ed. *Východočeské divadlo Pardubice 1999–2004*. Pardubice: Východočeské divadlo, 2004. ISBN 80-239-3553-4.

DUBSKÝ, Lukáš. Hasičský bál v divadle pobaví, i když v tombole nevyhrajete. *Pardubický deník*. 6. 12. 2016. ISSN 1802-1042.

DUBSKÝ, Lukáš. Konec masopustu ukazuje boj člověka o vlastní hodnoty. *Pardubický deník*. 29. 2. 2016. ISSN 1802-1042.

- DUBSKÝ, Lukáš. Poslední premiérou je thriller z Podkrkonoší. *Pardubický deník*. 21. 12. 2017. ISSN 1802-1042.
- DVOŘÁK, Tomáš. Může se z dobrosrdečného člověka stát vrah?. *Pernštejn*. 12. 2. 2018. ISSN 1803-2877.
- ERML, Richard. Kalibův aktuální zločin. *Reflex*. 21. 1. 2018. ISSN 0862-6634.
- ERML, Richard. Konec masopustu a iluzí. *Reflex*. 17. 3. 2016. ISSN 0862-6634.
- GREGOROVÁ, Gabriela. Maryša, ale naruby. *Mladá fronta DNES*. 18. 12. 2017. ISSN 1210-1168.
- GREGOROVÁ, Gabriela. „Setkání s krásným textem je pro divadlo sváteční chvíle“. *Mladá fronta DNES*. 29. 2. 2016. ISSN 1210-1168.
- HRDINOVÁ, Radmila. Porušení mravního i přírodního řádu. *Divadelní noviny*. 23. 1. 2018. ISSN 1210-471X.
- JIŘÍK, Jan. *Před oponou, za oponou: osobnosti Východočeského divadla Pardubice 1909–2009*. Vyd. 2. Pardubice: Východočeské divadlo Pardubice, 2014. ISBN 978-80-904883-2-8.
- KOLÁŘ, Jan. Rychlíkův rej maškar a lidských osudů. *Divadelní noviny*. 15. 3. 2016. ISSN 1210-471X.
- KROČA, David. *Poetika dramatu a básně Josefa Topola*. Brno: Paido, 2005. ISBN 80-7315-101-4.
- KŘÍŽ, Jiří P. Konec masopustu. *Xantypa*. 31. 3. 2016. ISSN 1211-7587.
- KŘÍŽ, Jiří P. Pohádka o režisérském vláčku. In: DOHNAL, Petr, ed. *Východočeské divadlo Pardubice 1999–2004*. Pardubice: Východočeské divadlo, 2004. ISBN 80-239-3553-4.
- KŘÍŽ, Jiří P. Raisův zločin není jen zapomenuté téma. *Právo*. 8. 2. 2018. ISSN 1211-2119.
- KŘÍŽ, Jiří P. V Čechách už zase umírá i smrt. *Právo*. 3. 3. 2016. ISSN 1211-2119.
- KŘÍŽ, Jiří P. V Pardubicích hoří, má panenka. *Právo*. 12. 12. 2016. ISSN 1211-2119.

- LEHÁR, Jan et al. *Česká literatura od počátků k dnešku*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2008. Česká historie. ISBN 978-80-7106-963-8.
- OTRUBA, Mojmír a HOMOLOVÁ, Květa, ed. *Čeští spisovatelé 19. století: studijní příručka*. Praha: Československý spisovatel, 1971.
- PEŇÁS, Jiří. #MeToo na české vesnici I. P. 1892. *Echo*. 18. 1. 2018. ISSN 2336-4971.
- PEŇÁS, Jiří. Pardubický Topol aneb Král umírá. *Lidové noviny*. 7. 3. 2016. ISSN 0862-5921.
- PTÁČEK, Luboš. *Panorama českého filmu*. Olomouc: Rubico, 2000. ISBN 80-85839-54-7.
- (ro). Tady všichni kradou a ty se na to díváš... . *Pernštejn*. 12. 12. 2016. ISSN 1803-2877.
- (ro). Topolův Konec masopustu jako velká zkouška. *Pernštejn*. 17. 3. 2016. ISSN 1803-2877.
- RYCHLÍK, Břetislav. *Sestup ke kořenům: divadlo jako hledání jedinečnosti lidské identity*. Brno: Janáčkova akademie múzických umění v Brně ve spolupráci s nakladatelstvím Větrné mlýny, 2019. ISBN 978-80-7460-164-4.
- SYROVÁTKA, Tomáš. *Východočeské divadlo Pardubice 2004–2019*. Pardubice: Východočeské divadlo Pardubice, 2019. ISBN 978-80-904883-5-9.
- ŠTĚPÁNKOVÁ, Lenka. Hoří, má panenko! baví i v divadelní podobě. *Mladá fronta DNES*. 7. 12. 2016. ISSN 1210-1168.
- ŠTĚPÁNKOVÁ, Lenka. Konec masopustu zdobí výkony herců i režisérské zpracování. *Mladá fronta DNES*. 1. 3. 2016. ISSN 1210-1168.
- TOPOL, Josef. *Josef Topol a Divadlo za branou*. V tomto celku 1. vyd. Praha: Český spisovatel, 1993. ISBN 80-202-0395-8.
- UHEROVÁ, Jana. Smějeme se, bavíme a především zkusíme komedii Hoří, má panenko!. *Divadelní zpravodaj*. Východočeské divadlo Pardubice. Prosinec. Sezóna 2016/2017.
- URBAN, Pavel. Pozdvižení na vsi je třeba. *Metro*. 7. 2. 2018. ISSN 1211-7811.
- VONDRUŠKOVÁ, Alena. *České zvyky a obyčeje*. Praha: Albatros, 2004. Oko (Albatros). ISBN 80-00-01356-8.